

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia - diplomacie

KONFLIKT V KOLUMBII
A JEHO DOPADY NA SOUSEDNÍ STÁTY

(bakalářská práce)

Autor: Alena Lipková

Vedoucí práce: Ing. Jan Kochan

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně a vyznačil/a všechny citace z pramenů.

V Praze dne 17. května 2010

.....

podpis studenta

Poděkování:

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce Ing. Janu Kochanovi za odborné vedení a konzultace.

Konflikt v Kolumbii a jeho dopady na sousední státy

Abstrakt

Práce se věnuje tematice kolumbijského konfliktu. Jejím cílem je zhodnotit jeho dopady na sousední státy. Venezuela, Ekvádor, Brazílie, Peru a Panama se musejí vyrovnávat s invazemi kolumbijských guerill a polovojenských jednotek, přílivy uprchlíků, kteří hledají útočiště v jiných zemích před násilnostmi své vlasti nebo se stále se rozšiřujícím trendem pěstování nelegálních plodin. Do celé situace významně zasahují i Spojené státy americké, které se v rámci *Plan Colombia* snaží snížit množství kokainu, který se z tohoto regionu dostává na jejich trh. K dosažení hlavního cíle je využit i stručný vývoj konfliktu a charakteristika jeho nejvýznamnějších aktérů, analýza vztahů zemí v rámci konfliktu a 3 možné scénáře budoucího vývoje.

Klíčová slova

Kolumbie, sousedí státy, konflikt, dopady, Venezuela, Ekvádor, Brazílie, Peru, Panama.

Abstract

This work is dedicated to Colombia's conflict. Its objective is to sum up its implications on neighbour states. Venezuela, Ecuador, Brazil, Peru and Panama have to cope with the invasions of Colombia's guerrillas and paramilitary groups, waves of refugees who look for asylum in other countries in order to run away from acts of violence of their homeland or with increasing trend in cultivation of illicit crops. The United States of American intervenes significantly in the situation by trying with Plan Colombia to lower the quantity of cocaine coming from this region to American's markets. Brief conflict's development and characteristics of its actors, analysis of the relations among countries within the conflict and 3 possible scenarios of future development are used to achieve the main objective of the work.

Key words

Colombia, neighbour states, conflict, spillovers, Venezuela, Ecuador, Brazil, Peru, Panama

Obsah

Seznam zkratk.....	1
Úvod	2
1 Charakteristika konfliktu	4
1.1 Stručný vývoj a původ konfliktu	4
1.2 Aktéři a jejich charakteristika	5
1.2.1 Levicové guerilly	5
1.2.2 Paramilitární jednotky	7
1.2.3 Kolumbijská vláda.....	8
1.2.4 Vnější aktéři.....	9
2 Dopady na sousední státy	12
2.1 Venezuela.....	12
2.1.1 Vývoj vztahů v rámci konfliktu od 80. let do současnosti	12
2.1.2 Dopady	14
2.2 Ekvádor.....	17
2.2.1 Vývoj vztahů v rámci konfliktu od 90. let do současnosti	17
2.2.2 Dopady	19
2.3 Brazílie.....	22
2.3.1 Vývoj vztahů v rámci konfliktu od 90. let do současnosti	22
2.3.2 Dopady	23
2.4 Peru	26
2.4.1 Vývoj vztahů v rámci konfliktu od 90. let do současnosti	26
2.4.2 Dopady	27
2.5 Panama.....	28
2.5.1 Vývoj vztahů v rámci konfliktu od 90. let do současnosti	28
2.5.2 Dopady	29
3 Tendence a perspektivy	32

3.1	Chyby Kolumbie ve vztazích k sousedním státům	32
3.2	Vývojové tendence do budoucna	33
3.3	Hrozby a jejich řešení	35
Závěr		36
Seznam použitých zdrojů.....		38
Přílohy		43

Seznam zkratk

ACNUR	Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Refugiados
ALBA	Alternativa Bolivariana para América
AUC	Autodefensas Unidas de Colombia; Spojené sebeobranné síly Kolumbie
CAN	Comunidad Andina de Naciones; Andské společenství národů
COMBIFRON	Comisión Binacional Fronteriza
DAS	Departamento Administrativo de Seguridad
ELN	Ejército de Liberación Nacional; Vojsko národního osvobození
EU	Evropská unie
FARC-EP	Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia - Ejército del Pueblo; Revoluční ozbrojené síly Kolumbie - Lidová armáda
FTAA	Free Trade Area of The Americas
HRW	Human Rights Watch
ICG	International Crisis Group
INCSR	International Narcotic Control Strategy Report
MERCOSUR	Mercado Común del Sur; Společný trh Jihu
MICSIE	Ministerio Coordinador de Seguridad Interna y Externa
OAS	Organizace amerických států
OSN	Organizace spojených národů
SIVAM	Sistema de vigilancia de Amazonia
UDENOR	Unidad Ejecutora de Desarrollo de las Provincias del Norte
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
UNWDR	United Nations World Drug Report
USA	United States of America Spojené státy americké

Úvod

Kolumbii již asi 50 let sužuje vnitřní konflikt. V 90. letech došlo k jeho výraznému zhoršení, a stal se tak regionální hrozbou (Tickner 2004: 14; Hirst et al 2004: 58). Ač se jedná spíše o vnitrostátní konflikt, nedá se říci, že by neměl mezinárodní dimenzi, protože ovlivňuje sousední státy Kolumbie a jejich vzájemné vztahy. Kolumbie tedy čelí složitému úkolu zabezpečit hranice s 5 zeměmi, což ztěžují rozdílné geografické podmínky na každé z nich.

Zhoršení regionální situace však nelze přičíst pouze na vrub Kolumbie. Její konflikt sice dopadá na sousední státy, ale zde se spojuje s jejich vlastními vnitřními problémy, kterým se vlády nejsou schopny postavit. Třetím faktorem, který dokresluje situaci v Andském regionu, je stále stoupající vliv USA, které se zde snaží o naplnění vlastních cílů. Implementace *Plan Colombia*, prvního pořádného plánu boje proti drogám a s nimi spojeného násilí kolumbijských guerill a domobran, ovlivnila přesuny obyvatelstva, počet osob hledajících azyl za hranicemi vlastní země a přítomnost ilegálních ozbrojených skupin v pohraničních zónách. Také se objevují problémy životního prostředí a lidského zdraví spojené s fumigacemi kokových plantáží.

Problematika se navíc komplikuje tím, že některé sousední země využívají konflikt ve svůj prospěch. Příkladem nechť nám je vláda Alberta Fujimoriho (1990-2000) v Peru. Fujimori využil konflikt ve snaze udržet se déle u moci, což se mu nakonec nepodařilo. Jiné státy (například Brazílie, Peru) podporují vyřešení konfliktu, jelikož mír je i jejich regionálním zájmem. Bohužel se jedná více o řečnictví než činy.

Charakteristika této problematika umožňuje nahlédnout do vztahů mezi zeměmi Latinské Ameriky. Jasně se zde dokazuje, že tyto státy se sice často hrnou do mechanismů sousedské spolupráce, aby zabránili utrpení svých občanů, ale zůstane pouze u toho vytváření společných komisí a uskupení, které mají problémy řešit. Střední i Jižní Amerika dlouho čekala na svou samostatnost a plnou suverenitu, která dříve nebyla respektována, že dnes je princip nevměšování se do vnitřních záležitostí a respekt vůči suverenitě druhé země mnohdy nad blaho vlastních občanů.

Hlavním cílem této práce je zhodnotit dopady kolumbijského konfliktu na sousední státy. K tomuto poslouží i řada dílčích postupových cílů, čemuž také odpovídá dělení práce do tří částí. V první kapitole bude stručně nastíněn vývoj konfliktu a charakteristika jeho hlavních aktérů, aby byla problematika řádně uvedena. V druhé kapitole se zaměřím na jednotlivé státy. Mimo nejčastěji zmiňovaných dopadů, které Venezuelu, Ekvádor, Brazílii,

Peru a Panamu sužují, bude uvedena analýza vztahů mezi nimi a Kolumbií, která doplní, jak země ke konfliktu přistupovali v minulosti i dnes. Třetí kapitola se stručně věnuje třem možným scénářům budoucího vývoje.

1 Charakteristika konfliktu

1.1 Stručný vývoj a původ konfliktu

Předpoklady vzniku konfliktu se datují již od 19. století, kdy spolu o politickou moc bojovaly 2 strany. Konzervativní strana podporovala centralizaci země a významnější pozici církve, naproti tomu liberální strana chtěla decentralizaci a nové reformy (ekonomické i sociální). Když se ve 30. letech 20. století liberální strana dostala k moci, začala nové reformy implementovat, což se však nelíbilo její politické opozici. Konzervativní prezident Mariano Ospina Pérez v roce 1946 využil vyhrocenou politickou situaci a eliminoval mnohé své politické protivníky. Toto stále se zvyšující napětí odstartovalo vraždou prezidentského kandidáta Jorge Eliécera Gaitána v roce 1948 období nazývané *La Violencia* (Násilí). V této době vznikají první partyzánská hnutí, nejdříve napojená na liberály, ale která se později stala samostatnými aktéry (Bílá 2006: 160, 161). Boje byly uklidněny až s nástupem generála Gustava Rojas Pinilli v roce 1953. Pinilla však znamenal pro Liberální i Konzervativní stranu riziko. Nakonec se natolik bály možnosti jeho diktatury, že se raději spojily dohromady, vytvořily politickou platformu Národní fronta (*Frente Nacional*) a donutily Pinillu v roce 1957 rezignovat. Politické střety a neshody stejně jako boje sice dočasně ustaly, ale problémy, které je vyvolaly, řešeny nebyly. Z těchto důvodů začala partyzánská hnutí obsazovat území s malým vládním vlivem a vytvářela zde tzv. „nezávislé republiky“. Vláda se tato území s pomocí vojenské síly snažila získat zpět, a tak v reakci na vládní útok v oblasti Marquetalia v roce 1964 vznikají pozdější FARC. Ve stejném roce bylo založeno také ELN. Další historicky významné partyzánské uskupení Hnutí 19. dubna (M-19; *Movimiento 19 de Abril*) se vytvořilo v roce 1972 jako reakce na zfalšované prezidentské volby, ve kterých vyhrál konzervativce Misael Pastrana Borrero.

V 70. letech byly zaváděny Národní frontou nové reformy. Reformy, které neměly podkopat podporu střední a pracující třídy, byly pro některé velice nesmělé, naproti tomu regionálním a oblastním elitám se zdály přehnané (González 2004). V 80. letech byly FARC poměrně neaktivní. Dokonce se z jejich řad vyčlenila skupinka, která ve spolupráci s komunisty založila politickou stranu Vlastenecká unie (*Unión Patriótica*). FARC ale nevydržely neaktivní příliš dlouho a na konci této dekády se opět pustily do bojů. Ve stejném období se objevuje další kolumbijský problém - drogy. Partyzáni zjišťují, jak

zajímavý zdroj financí může obchod s drogami být. Tím se však dostávají do konfliktu s narkomafií.

90. léta pokračují v podobném duchu - střídá se období klidu a období bojů. Produkce kokainu sílí natolik, že se USA ke konci 90. let zapojují do konfliktu přeměnou a podporou Pastranou navrženého projektu *Plan Colombia*. Taktéž se spojují různé regionální polovojenské jednotky, aby čelily hrozbám povstalců, a vytvářejí AUC. Značným zlomem ve vývoji konfliktu bylo mírové vyjednávání Andrése Pastrany (1998-2002) s guerillou (avšak nebyl první, kdo se o to pokusil). Jeho mírový proces ale trval dlouhou dobu a nakonec nepřinesl žádný úspěch. Pastrana po tomto svém nezdaru ztratil i svůj prezidentský post, ve kterém ho v roce 2002 nahradil Álvaro Uribe.

Ještě než dojde na základní charakteristiku aktérů konfliktu, bylo by dobré zmínit, z čeho vlastně tento konflikt pramení. Avšak otázka jeho původu a příčin není předmětem této práce, navíc je velice těžké ji zodpovědět, ani kolumbijská společnost v rámci této problematiky ještě nedošla ke shodě. Fernán González ve svém článku *The Colombian conflict in historical perspective* k tomu uvádí: „*Neshody podporují různá vysvětlení násilí, zahrnující ty, které upřednostňují objektivní a strukturální faktory jako je politické vyloučení a socioekonomická nerovnost, a také ty, které se soustřeďují na motivace a dobrovolná rozhodnutí individuálních aktérů.*“¹. (González 2004) Díky tomu tedy můžeme říci, že mezi základní příčiny patří sociální problémy (např. sociální nespravedlnost, nerovnoměrné rozložení půdy, společenské vyloučení) a politické problémy (nedostatečně silná pozice vlády, neschopnost zavést potřebné reformy, korupce, nelegitimnost vlád, nemožnost politické opozice atd.).

1.2 Aktéři a jejich charakteristika

1.2.1 Levicové guerilly

Na prvním místě mezi aktéry můžeme zmínit levicové guerilly, z nichž nejznámější a dodnes velice aktivní jsou FARC-EP neboli *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia - Ejército del Pueblo*. Do této skupiny také patří neméně aktivní ELN neboli *Ejército de Liberación Nacional*. Mezi levicové guerilly zahrnujeme i další, jako například

¹ z originálu: „*The disagreements support differing explanations of the violence, ranging from those which privilege objective, structural factors such as political exclusion and socio-economic inequality, to those that centre on the motivations and voluntary choices of the individual actors.*“ (González 2004)

M-19 (*Movimiento 19 de Abril*) nebo EPL (*Ejército Popular de Liberación*), které ale dnes nedosahují takového významu.

1.2.1.1 ELN

Na počátku 60. let kubánská revoluční vláda rozdala 1000 stipendií mladým Latinoameričanům, kteří chtěli studovat na ostrově. Kolumbijci, kteří této příležitosti využili, založili po návratu v roce 1964 na myšlenkách kubánské revoluce a marxistické ideologie Vojsko národního osvobození (ELN) (Vélez 2003: 168). Jejich stoupenci pocházeli z řad studentů ze středních tříd, intelektuálů, odborářů či někdejších členů liberálních guerill a působili především ve městech. Pod jednu střechu je sjednotil Fabio Vásquez Castaño, ale nejvýznamnějším vůdcem byl kněz Manuel Pérez Martínez (v období 1973-1998), díky němuž stálo ELN po dlouhou dobu mimo obchod s drogami (ICG 2002: 4). Jejich strategickým cílem je podle Maríi Vélezové: „*Získání moci lidovými třídami a svržení národní oligarchie, ozbrojených sil, které ji podporují a ekonomických, politických a vojenských zájmů severoamerického imperialismu.*“² (Vélez 2003: 170). Dnešním lídrem ELN je Nicolás Rodríguez Bautista.

70. léta znamenala pro toto partyzánské hnutí těžké období. V roce 1974 bylo téměř poraženo, přesto však nevymizelo úplně. Během 80. let odstartovala mírová jednání, která střídavě pokračují do dnešních dnů. ELN se zdržují především v ekonomicky dynamických oblastech, které jsou pro ně zdrojem příjmů, a jsou také důležité ze sociálního hlediska, protože zde jsou sociální konfrontace zjevné (Vélez 2003: 175). Jelikož nemají hierarchicky organizovanou armádu, nepouštějí se do přímých střetů s kolumbijským vojskem, ale soustřeďují se především na ničení infrastruktury (např. ropovodů, což způsobuje značné škody na ekosystému a národním hospodářství).

1.2.1.2 FARC-EP

Revoluční ozbrojené síly Kolumbie oficiálně vznikají v roce 1966, ačkoli počátky se datují již od roku 1949. FARC jsou také založeny na marxistických myšlenkách a jejich cílem je především ukončení ekonomické, politické a sociální nespravedlnosti v Kolumbii. Na počátku svého působení soustřeďovaly svůj malý vliv především na venkově a bojovaly za chudé, přesto neustále čelily útokům armády. Zakladatelem hnutí byl Manuel

² z originálu: „*La obtención del poder por las clases populares y la derrota de la oligarquía nacional, de las Fuerzas Armadas que la sostienen y de los intereses económicos, políticos y militares del imperialismo norteamericano.*“ (Vélez 2003: 170)

Marulanda Vélez (vlastním jménem Pedro Antonio Marín alias „Tirofijo“), který zemřel v roce 2008. Dnešním vůdcem je Alfonso Cano.

V 80. letech se FARC odmlčely, jelikož se soustředily na změnu strategie, a z tohoto důvodu také pozměnili název a za pomlčku přidali označení Lidová armáda. V roce 1985 se část partyzánů rozhodla ve spolupráci s komunistickou stranou založit Vlasteneckou unii (*Unión Patriótica*) a legálně se zapojit do politiky. Ve stejné dekádě začínají FARC vstupovat do obchodu s drogami, což je dnes i jejich nejvýznamnější zdroj financí (Stepanova 2009: 62). Stále větší zapojení do obchodu s drogami znamená větší militarizaci konfliktu. Nejblíže k vyřešení sporu s FARC byl prezident Andrés Pastrana (1998-2002), který dokonce vytvořil území bez přítomnosti bezpečnostních složek a státních úředníků (tzv. „volnou zónu“), jehož se FARC mohly ujmout. Mírová jednání však byla ukončena únosem senátora Jorge Gechemy Turbaye a prezidentské kandidátky Ingrid Betancourt v roce 2002. Dlouhý a neúspěšný mírový proces stál Pastranu pozici prezidenta a v následujících volbách byl nahrazen Álvarem Uribem.

Dle Ročenky 2009 *Stockholm International Peace Research Institute* byly v roce 2008 aktivity FARC menší než předcházející roky, přesto pokračují v útocích na vládní a policejní cíle. Využívají i mnohých zastrášovacích prostředků proti civilistům jakou jsou teroristické útoky, vydírání, zabíjení či únosy. Přestože únosy bývají mnohdy náhodné, někteří politici a vysoce postavení rukojmí jsou využíváni jako strategické aktivum, jelikož mohou být vyměněni za uvězněné členy FARC (Stepanova 2009: 64,65).

1.2.2 Paramilitární jednotky

Jistým protipólem levicových partyzánských skupin jsou paramilitární jednotky pravicového zaměření. Ač nejznámější z nich jsou AUC tedy *Autodefensas Unidas de Colombia*, ve skutečnosti jich existuje mnohem více.

1.2.2.1 AUC

Spojené sebeobránné síly Kolumbie mají svůj původ již ve skupině *Muerte a Secuestradores* (Smrt únosců), která se věnovala zabíjení únosců členů rodin drogových kartelů (případně i veřejných činitelů, politiků a dalších). Jejich členy byli i bratři Carlos a Fidel Castaňovi, kteří nejdříve založili uskupení *Autodefensas Campesinas de Córdoba y Urabá*, a v roce 1997 již jen pod vedením Carlose vznikají AUC. Tato skupina centralizovala jednotlivé polovojenské jednotky, tedy skupiny, které vznikají z různých především politických důvodů. Jejich cílem je eliminovat partyzány a získat kontrolu nad územím, které okupují, a to v podstatě jakoukoli formou, a tím ochránit své

členy a sponzory (obviňováni jsou i z vražd mnohých odborářů v minulosti i dnes). Podporu získávají od majitelů půdy, které guerilla ohrožuje, zbytků drogové mafie a existují také důkazy o jejich propojení s armádou.

AUC se čile věnují obchodu s drogami a notně podporováni jsou kartelem z Medellínu (především José Rodríguezem Gachou). I z tohoto důvodu Spojené státy žádají o vydání jejich členů k trestnímu stíhání pro akty terorismu a obchodu s drogami.

V letech 2003 - 2006 došlo ke značné demobilizaci AUC a dalších polovojských jednotek a Uribeho vláda prohlašuje, že „*paramilitares*“, jak se polovojským jednotkám také říká, již neexistují (HRW World Report: 213). Přesto některé zůstávají aktivní a také se objevují nástupci AUC (př. *Black Eagles, Peasant Self-Defence Forces of Nariño*). Zákon, který byl vládou přijat roku 2005³, garantuje členům ozbrojených skupin nižší tresty v případě, že se vzdají a složí zbraně. Byť je tento zákon určen pro všechny ozbrojené skupiny, bývá v praxi uplatňován především ve vztahu k AUC (Bílá 2006: 164). Human Rights Watch ve své výroční zprávě k tomu dodává, že implementace tohoto zákona je pomalá a navíc je tento proces narušován vydáváním „*paramilitares*“ do Spojených států, kde nejsou vyslýcháni ohledně porušování lidských práv, ale jen ohledně svých spoluviníků v Kolumbii (HRW 2010: 213, 214).

1.2.3 Kolumbijská vláda

Naproti rebelům stojí vláda s oporou armády. Od roku 2002 vládne v Kolumbii pravicový prezident Álvaro Uribe, který svůj politický post získal také díky svému velice tvrdému postoji proti guerille. Nazýval je teroristy a občanům slíbil posílení bezpečnosti v zemi a radikální řešení problému. Uvědomil si také, jak významný je vliv mezinárodní pomoci, takže pokračoval ve spolupráci s USA v rámci programu *Plan Colombia* a mezinárodní společnosti mimo jiné požádal o větší finanční pomoc. Socorro Ramírez v knize *La guerra y la paz* nicméně dodává, že tímto postupem vysílá jakousi zprávu, stejně jako jeho předchůdce Andrés Pastrana, že kolumbijský konflikt je jen záležitostí Kolumbie, což by značně stěžovalo řešení situace (Ramírez 2004: 75).

Uribeho administrativa si na konto připsala některé úspěchy. Patří k ní například smrt Raúla Reyese na počátku roku 2008 nebo vysvobození prezidentské kandidátky a senátorky Ingrid Betancourt v červnu téhož roku po 6,5 letech věznění. Na druhou stranu si připsala i neúspěchy. Jedná se například o „*parapolítica*“ (španělský termín pro „*paramilitares*“ a politiku) skandál, který propukl na konci roku 2006, a odhalil napojení

³ La Ley de Justicia y Paz (Ley 975 de 2005)

některý politických představitelů na polovojenské jednotky (obviněn byl například bratranec prezidenta a dnes již bývalý senátor Mario Uribe nebo bývalý šéf kolumbijské bezpečnostní služby *Departamento Administrativo de Seguridad* (DAS) Jorge Noguera). 4. listopadu 2008 rezignoval také vojenský velitel generál Mario Montoya Uribe a to poté, co bylo odhaleno, že některé složky armády se podílely na zabíjení civilistů, jejichž oběti potom naaranžovaly tak, aby vypadaly jako oběti ozbrojených skupin. Vysoká komisařka OSN pro lidská práva Navanethem Pillay označila toto zabíjení jako rozšířené a systematické a vybídla kolumbijskou vládu k dalším vyšetřováním (Markey 2008).

Ačkoli dochází i k jistým skandálům v boji proti guerille a polovojenským jednotkám, dle Ročenky 2009 *Stockholm International Peace Research Institute* hraje v Kolumbii stále větší roli soudní moc a další legální nástroje, tak jako sílí tlak veřejnosti na dodržování lidských práv, což zemi kladně odlišuje od jiných trpících ozbrojenými konflikty. Došlo také k rozšíření vládní kontroly na větším území státu a celkově se zlepšilo bezpečnostní klima (Stepanova 2009: 62).

1.2.4 Vnější aktéři

Ačkoli bychom kolumbijský konflikt mohli označit za vnitrostátní, lidstvo si dnes stále častěji uvědomuje závažné důsledky vnitrostátní konfliktů - nebezpečný nárůst příhraničních pohybů lidí, zbraní a nelegálních aktivit, zejména pak infiltrace (Eichler 2006: 96). Stále více je tedy dokazováno, že „každý vnitrostátní konflikt může být výsledkem vnějších činitelů nebo na ně naopak může mít významný vliv... V tomto kontextu je každý vnitrostátní konflikt také konfliktem mezinárodním.“⁴ (Dwan, Holmqvist 2005: 85). V našem případě mezi vnější aktéry můžeme zahrnout Spojené státy americké, sousední státy Kolumbie (jejichž vyrovnávání se s dopady konfliktu bude vymezeno v následujících kapitolách) a mezinárodní organizace jako například Organizaci spojených národů či Organizaci amerických států.

1.2.4.1 USA

Spojené státy americké se do problematiky zapojují v rámci programu *Plan Colombia*. Tento plán byl nejdříve navržen prezidentem Andrésem Pastranou, který převzal zemi po prezidentu Sámperovi v poměrně problematickém stavu. Musel čelit korupci, špatné ekonomické situaci a neustálému tlaku partyzánských skupin. Bylo tedy nasnadě, aby se

⁴ z originálu: „an internal conflict can affect and be affected by external factors... All conflicts, in this context, are „international“, even if they are not instate wars.“ Dwan, Holmqvist 2005: 85); překlad převzat z (Eichler 2006: 96)

obrátil do zahraničí pro pomoc a aby začal s guerillami vyjednávat (Hirst et al. 2004: 130). Jeho původní plán spočíval především v ekonomické a sociální revitalizaci země, v ukončení ozbrojeného konfliktu a ve vytvoření protidrogové strategie. Jeho záměrem nebylo použít vojenskou sílu, ale pouze mírová vyjednávání (Bílá 2006: 166). Verze vypracovaná ve Washingtonu byla spuštěna roku 1999 za Clintonovy administrativy a od původního návrhu se liší. Cílem *Plan Colombia*⁵ je zvýšit bezpečnost v zemi, podpořit ekonomický rozvoj a právní systém. Dle zprávy týkající se programu *Plan Colombia* vypracované pro kongres institucí *Congressional Research Service* v červnu 2005 jsou cíle USA a Kolumbie trochu rozdílné. Spojené státy americké se snaží nejdříve zabránit obchodu s drogami, a tím podpořit mír a ekonomický rozvoj, což by se mělo projevit na stabilitě celého regionu. Kolumbie, na druhé straně, se snaží prosadit mír, ekonomický rozvoj, bezpečnost a následně boj proti drogám (Veilette 2005: 2). Obchod s drogami znamená pro Američany bezpečnostní hrozbu a to také vedlo k militarizaci jejich přítomnosti v regionu (Hirst et al 2004: 136). Po 11. září 2001 došlo ke změně ze silného protidrogového přístupu na protiteroristický a Uribe, který během své administrativy v programu pokračuje, klade větší důraz na jeho bezpečnostní aspekty.

Spojené státy americké jsou si vědomy úskalí programu. Je jim známo, že ačkoli došlo ke snížení míry násilí a množství kokových polí, na čistotě, dostupnosti a ceně kokainu na americkém trhu se to neodrazilo. Proto se další americké programy v regionu soustředí na podporu kultivace legálních plodin, rozvoj infrastruktury či na výstavbu demokracie (Veilette 2005: 1). Avšak Andrés Bonilla ve své kapitole knihy *La Guerra y la Paz* uvádí, že: „(...) *to, co se děje ve Spojených státech se spotřebou nelegálních drog nebo s produkcí v andském regionu, není důsledek procesů zákazu, ale je to důsledek kulturních změn v chování amerických spotřebitelů.*“⁶ (Hirst et al 2004: 137). Uvádí také, že žádný boj proti produkci drog nesníží jejich konzumaci, ta se zmenší pouze se změnou kulturní logiky spotřebitelů.

Americká Amnesty International, ve svém prohlášení k *Plan Colombia*, vyjádřila souhlas se všemi aktivitami, které ochraňují lidská práva, ale odmítá vojenské ladění programu a také kritizuje jeho nedostatek čelit skutečným příčinám konfliktu. Podle této organizace by program neměl být tolik vojensky zaměřen, když je armáda stále

⁵ celý text *Plan Colombia* ve španělštině: *Gobierno de la República de Colombia* [online]. 1999 [cit. 2010-05-16]. *Plan Colombia*. Dostupné z WWW: <<http://www.derechos.org/nizkor/colombia/doc/planof.html>>.

⁶ z originálu: „(...) *lo que ocurre en Estados Unidos con el consumo de drogas ilegales o con la producción en la región andina, no se debe a los procesos de interdicción sino a los cambios culturales de comportamiento de los consumidores estadounidenses.*“ (Hirst et al. 2004: 137)

podezřívána ze styků s polovojenskými jednotkami. Zároveň se domnívá, že plán nesměruje k příčinám konfliktu, které byly označeny například OSN i jinými mezinárodními organizacemi, ani k příčinám vysídlování obyvatelstva, a tak nemůže efektivně čelit problému stále většího počtu běženců (AI USA 2000).

Mezi aktéry konfliktu můžeme zahrnout také drogové kartely. S ohledem na skutečnost, že tyto kartely primárně nesledují žádné politické cíle oproti vyjmenovaným, byla jejich charakteristika vynechána. Problematika drog však nezůstává opomenuta a je rozebírána především v souvislosti jejího propojení s FARC, ELN a AUC.

2 Dopady na sousední státy

2.1 Venezuela

Hranice, která se táhne podél Venezuely a Kolumbie, měří 2 219 km. Dalo by se říci, že Kolumbie s tímto sousedem má nejpálčivější problémy. Ačkoli země spolu částečně spolupracují, je mezi nimi cítit napětí. Běžnému pozorovateli by se mohlo zdát, že toto napětí datujeme od nástupu venezuelského prezidenta Cháveze, avšak spory mezi Venezuelou a Kolumbií mají již delší historii.

2.1.1 Vývoj vztahů v rámci konfliktu od 80. let do současnosti

Vztahy mezi Kolumbií a Venezuelou jsou determinovány sporem o mořská a podmořská území v oblasti Venezuelského zálivu, tímto dané napětí mezi zeměmi je navíc stupňováno dopady kolumbijského konfliktu. Během 40letého období nepokojů v Kolumbii vystřídal venezuelská vláda celkem 3 přístupy. V 80. letech byla problematika vnímána čistě jako **kolumbijská záležitost**, přesto za vlády kolumbijského prezidenta Belisaria Betancura, který jako první začal vyjednávat s guerillovými skupinami, došlo k intenzivnější spolupráci na hranicích. Na přelomu 80. a 90. let se začal konflikt přelévat na území Venezuely a přístup vlády se změnil, guerilla již byla vnímána jako **společný nepřítel** (Hirst et al 2004: 85).

Nástupem venezuelského prezidenta Carlose Andrése Péreze (1989-1993) započala éra aktivního zapojení do hledání řešení konfliktu. Za jeho vlády bylo venezuelské území nabídnuto jako místo vyjednávání s guerillou. Bohužel pro Péreze složitá ekonomická situace ve Venezuele, která vyžadovala modernizaci a reformy, jejichž implementaci mělo usnadnit zapojení do mezinárodní politiky, neumožnila realizaci jednání v zemi. Tento postup navíc Péreze stál post prezidenta. Jeho nástupce Rafael Caldera (1994-1999) pokračoval v obdobném duchu jako Pérez, ale zaujal více pragmatickou a obrannou pozici. Za jeho vlády došlo na očekávaná mírová jednání s FARC, ELN a EPL na území Venezuely, ale vzájemné vztahy mezi zeměmi se tím nezlepšily. Venezuela změnila svou zahraniční politiku a snažila se přiblížit více k Brazílii a MERCOSUR, a tím vytvořit protiváhu Kolumbii a Grupo Andino (dnešní Andské společenství národů, tedy *Comunidad Andina de Naciones, CAN*) (Hirst et al 2004: 92). K úplnému rozkolu došlo po útoku ELN na venezuelské vojenské stanoviště v Cararabo a neshody byly podpořeny také korupčním skandálem tehdejšího kolumbijského prezidenta Ernesta Sánpera, který byl obviněn z přijetí finanční podpory na volební kampaň od drogového kartelu Cali.

K dalšímu obratu došlo při nástupu prezidenta Huga Cháveze v roce 1999. Jeho politika byla ovlivněna změnou mezinárodního uspořádání po Studené válce. Spojené státy americké se pomalu staly jedinou supervelmocí a jejich vzrůstající přítomnost v Jižní Americe (boj proti drogám, tlak na posílení demokracie, ekonomické zájmy - FTAA, vojenská přítomnost atd.) vzbuzovala a vzbuzuje v některých latinskoamerických státech obavy. Chávez se tedy již od svého nástupu do funkce snaží vytvářet protiváhu americkému vlivu v regionu a to například tím, že rozvíjí blízké vztahy s Kubou a více se přibližuje Organizaci států vyvážejících ropu (Gentleman 2001: 16). Takto začíná 3. přístup Venezuely ke kolumbijskému konfliktu, kdy je **guerilla vnímána jako válčící strana**, ačkoli polovojenské jednotky jsou klasifikovány jako teroristé. Venezuela se snaží být neutrálním aktérem, který má právo individuálně jednat s partyzány, někdy i bez vědomí kolumbijské vlády (Hirst et al 2004: 108). Angel Rabasa a Peter Chalk k tomuto přístupu poznamenali: „*Chávezův vztah s kolumbijskou guerillou je dvousečná zbraň. Může být schopen poskytnout guerille politickou podporu, možná pod rouškou nastolování míru, ale otevřená podpora by mohla vyvolat nepřátelskou regionální a mezinárodní reakci a třeba podrýt jeho pozici doma.*“⁷ (Rabasa, Chalk 2001: 88).

Průběžně se objevují podezření, že venezuelští političtí lídři napomáhají guerille (prodej zbraní, lhostejnost k jejich přítomnosti ve Venezuele, poskytování útočišť). Zároveň také při sebemenším rozporu dochází k posílení vojsk na hranicích⁸. V posledních letech došlo mezi Kolumbií a Ekvádorem k dvěma významným roztržkám. První se týkala zatčení Roberta Grandy Escobara na kolumbijských hranicích na konci roku 2004. Venezuela ale tvrdila, že k zadržení Grandy došlo již v Caracasu, poté měl být převezen na hranice a tam oficiálně zatčen. Z tohoto důvodu Chávezova vláda obvinila Kolumbii z porušení národní suverenity. Kolumbie obvinění odmítla. Díky spřáteleným zemím, které podpořili usmíření mezi rozjitřenými sousedy, se situace uklidnila (Ramírez, Cadenas 2006: 101). Další významná krize se odehrála v roce 2008 mezi Kolumbií, Ekvádorem a Venezuelou (bližší v kapitole Ekvádor). Za vlády kolumbijských prezidentů Andrése Pastrany a Álvara Uribeho dochází také k ochabnutí ekonomických vztahů s touto zemí, což je dáno politickými neshodami a jiným přístupem obou vlád. Kolumbie se orientuje na spolupráci s USA v rámci Americké dohody o volném obchodu (tzv. *Free Trade Area of*

⁷ z originálu: „*Chavez' relationship with the Colombian guerrillas is a double-edged sword. He may be able to provide political support for the guerrillas, perhaps in the guise of peacemaking, but overt support could generate a hostile regional and international reaction and perhaps undermine his position at home.*“ (Rabasa, Chalk 2001: 88)

⁸ detailněji např. Millett 2002: 7,8, 9; Gentleman 2001: 15, 16

the Americas; Área del Libre Comercio de las Américas) a Venezuela se tomu snaží vytvářet protipól projekty jako ALBA (*Alternativa Bolivariana para América*) a svým začleněním do MERCOSUR (Kornblith 2004: 140, 141). Neshody mezi oběma hlavami státu byly až natolik vyhrcoeny, že venezuelská strana v roce 2007 přerušila s Kolumbií diplomatické styky, které byly znovu navázány až po krizi v roce 2008.

2.1.2 Dopady

Nelze oddělit dopady kolumbijského konfliktu od vnitřní situace obou zemí a jejich vzájemných vztahů, jedno je s druhým velice úzce spojeno. Přesto se pokusím vyjmenovat alespoň nejvýznamnější problémy, které Venezuela musí řešit, a jsou ovlivněny situací v Kolumbii.

V přílohách č. 2 - 7 si můžeme povšimnout vývoje intenzity ozbrojeného konfliktu v letech 1998 - 2003 v Kolumbii, která v průběhu let výrazně neměnila. Na kolumbijské hranici s Venezuelou se především jedná o oblasti Cesar, Norte de Santander, Boyacá a Arauca. Na venezuelské straně jsou ovlivňovány oblasti Zulia, Táchira a Apure.

2.1.2.1 Otázka bezpečnosti

Venezuela se na hranicích neustále potýká s bezpečnostními problémy. Jedná se o obchod (a pašování) se zbraněmi, municí, výbušninami, drogami, benzínem, dobyt看kem a petrochemickými látkami; o útoky na farmy a únosy rančerů a podnikatelů; o migraci obyvatel; produkci a spotřebu drog či praní špinavých peněz (Gentmelan 2001: 14; Sanjuán 2004: 19). Rezidenti v těchto oblastech potvrzují pohyb FARC, ELN, AUC, ale i samotných venezuelských guerill jako je *Fuerza Bolivariana de Liberación*⁹ či domobran tedy *Autodefensas Unidas de Venezuela*¹⁰ (Sanjuán 2004: 19). Problém vzniku venezuelských guerill a domobran však není důsledkem jen kolumbijského konfliktu, ale odráží také vnitřní situaci v zemi Huga Cháveze.

Násilnosti zároveň zvyšují počet Kolumbijců prochájejících do Venezuely. Dle Hernána Moreana však: „v otázce státní přítomnosti dokázala Venezuela dojít mnohem dále na svém okrajovém území než Kolumbie. A to je dokazováno, pokud porovnáme 9 vojenských jednotek mezi nimi základny, brigády a oddíly, které mají podél hranice, se 17, které se nacházejí na území Venezuely.“¹¹ (Moreano 2006: 168).

⁹ volně přeloženo: Bolívarské osvobozené síly

¹⁰ volně přeloženo: Spojené sebeobrané síly Venezuely

¹¹ z originálu: “En términos de presencia estatal, Venezuela ha conseguido ir mucho más allá a sus áreas periféricas de lo que ha logrado Colombia. Eso se comprueba al comparar las nueve unidades entre bases,

2.1.2.2 Plan Colombia

Jak již bylo řečeno projekt *Plan Colombia* mezi Kolumbií a USA byl odstartován již v roce 1999. Chávezovi především vadí vojenské zaměření *Plan Colombia* a obává se možné vojenské nerovnováhy v regionu, přesto prý Venezuela neplánuje větší militarizaci jako odpověď na tento plán (Gentleman 2004: 16). Elsa Cardozo uvádí, že Chávez vidí *Plan Colombia* jako platformu Washingtonu pro intervenci proti jeho bolívarské revoluci (Kornblith 2004: 144; Cardozo 2008: 5). Je nutné si uvědomit, že konflikt dává oběma státům jedinečnou příležitost k zvyšování zbrojení, které zdůvodňují snahou zabezpečit svá území.

2.1.2.3 Postoj ke guerille

Vzájemné vztahy mezi Kolumbií a Venezuelou ovlivňuje i jejich rozdílný přístup ke konfliktu. Chávez zastává velice tolerantní názor vůči guerille a odmítl ji v roce 2003 označit za teroristy, jak to po něm žádala Kolumbie, USA i EU, což je vnímáno jako jeho podpora povstalců. Nicméně některé jejich aktivity jsou venezuelskou vládou klasifikovány jako teroristické. Ana María Sanjuán k tomu ještě dodává: „*Ti, kdož hájí tento výklad, se navíc opírají o neschopnost venezuelské vlády dohlížet na to, aby guerilla nepřekračovala jejich území a nepůsobila zde.*“¹² (Sanjuán 2004: 18). Tento velice přívětivý přístup k povstalcům podnítil i je samotné k tomu, aby vyzdvihovali společné cíle s Chávezem. Partyzáni chválili jeho kritický postoj k americké přítomnosti v region, jejich stejné protioligarchické postavení a společné snahy o oživení bolívarského dědictví. K polovojenským jednotkám se však od začátku přistupuje jako k teroristům (Hirst et al 2004: 108).

2.1.2.4 Problematika drog, obchodu se zbraněmi a praní špinavých peněz

Dle *World Drug Report 2009* vydávaného OSN je jmenovitě kokain převážen do Spojených států z Kolumbie přes Mexiko buď přímo, anebo přes země jako je Venezuela, Ekvádor a Panama. Venezuela byla navíc označena jako nejčastější tranzitní země, co se týče obchodu s touto drogou (UNWDR: 71, 72). *International Narcotics Control Strategy Report* z roku 2010 uvádí, že Venezuela je největší tranzitní země kokainu směřujícího do Spojených států, Západní Afriky a Evropy (INCSR 2010: 650). Podle údajů z *World Drug Report* nedocházelo vůbec k vymycování koky během let 2006 - 2008 a v předchozích

brigadas y batallones que se tiene a lo largo de la línea fronteriza con las 17 que se encuentran en Venezuela.” (Moreano 2006: 168)

¹² z originálu: „*Quienes defienden esta interpretación se apoyan, además, en la incapacidad del Estado venezolano de controlar que la guerrilla no traspase a su territorio y actúe en él.*“ (Sanjuán 2004: 18)

letech to bylo jen výjimečně (UNWDR 2009: 66). I přes stížnosti Venezuely na negativní dopady obchodu s drogami se země nezapojila do protidrogového programu vedeného USA (Gentleman 2001: 14). Je to ukázka Chávezovi jasné politiky, která se snaží omezit vliv Spojených států v regionu.

Obchod se zbraněmi a chemikáliemi potřebnými ke zpracování koky, je silně navázán na obchod s drogami. Venezuela je i v tomto případě významným dopravním kanálem. Zbraně jsou do Kolumbie dováženy buď přes Venezuelský záliv, nebo do země vstupují z Venezuely přes oblast Tibú (sever Cúcuty, Kolumbie) a padnou nejčastěji do rukou ELN (Cragin, Hoffman 2003: 33).

Finance z trestné činnosti jsou ve Venezuele „vyprány“ nejčastěji v rámci různých bankovních institucí, během finančních transakcí v rámci obchodu s realitami, v rámci investic do heren či pohybem kapitálu ve směnárnách (Kornblith 2004: 132).

2.1.2.5 Uprchlíci

Trend, kdy Venezuela je destinací mnohých kolumbijských uprchlíků, není ničím novým. Již v 80. a 90. letech mnozí Kolumbijci utíkali ke svému východnímu sousedovi z ekonomických důvodů. Dnes převážně prchají kvůli výhrůžkám, zabíjení, masakrům, násilnému verbování a také kvůli strachu ze střetů mezi ozbrojenými skupinami a vojskem (ACNUR 2008: 51). Podle zprávy Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky z roku 2007 se ve Venezuele nachází na 180 000 Kolumbijců, kteří potřebují mezinárodní ochranu a nejsou registrovaní. Mezi oblastí jejich největší koncentrace patří region Amazonas, Apure, Táchira a Zulia. Mnoho z nich nepožádá o legální statut, protože buď nemají potřebné dokumenty, či se bojí o navrácení do země (ACNUR 2008: 9; 54, 55). Dle oficiálních statistických záznamů OSN z roku 2005 bylo vedeno ve Venezuele na pouhých 358 uprchlíků a v téže roce jich 1 632 o azyl požádalo (z celkových 1 658), což bylo ale méně než v roce 2004 (UNHCR (1) 2007). Značné počty kolumbijské obyvatelstva prchajícího do sousedních zemí znamenají humanitární hrozbu pro celý region. Právě Venezuela, která se potýká s nedostatkem prostředků na ochranu těchto lidí, se kvůli tomu bojí intervence třetího státu či mezinárodní organizace (viz výše). V příloze č. 8 si můžeme prohlédnout pohyb obyvatelstva na hranicích.

2.1.2.6 Zdraví a ekologické problémy

Kolumbijská vláda se pokouší o snížení množství kokových polí na svém území pomocí vzdušných fumigací s využitím glyfosátů. Existují podezření, že tato látka poškozují kvalitu půdy, podzemních vod a ničí lidské zdraví. Negativní dopad to má i na

Venezuelu, do které proudí řeky a spodní vody z Kolumbie. V rámci této problematiky zároveň musí řešit zvýšený počet migrantů z Kolumbie, kteří mimo jiné prchají před škodlivými účinky těchto herbicidů. Kolumbijské ministerstvo zdraví však popřelo, že by tyto látky byly vysoce toxické pro lidské zdraví (Vargas 2004: 383). Životní prostředí je taktéž ohrožováno útoky ozbrojených skupin na ropovody a další ropné instalace v Kolumbii.

2.2 Ekvádor

Linie spojující Ekvádor s Kolumbií měří 640 km. Od roku 2008 se vztahy mezi těmito sousedy kvůli této oblasti významně zhoršily.

2.2.1 Vývoj vztahů v rámci konfliktu od 90. let do současnosti

Ekvádoru se konflikt po dlouhou dobu vyhýbal, pohraničí bylo klidné a vojensky zajištěné. K rozvoji aktivit povstalců na hranicích dopomohla složitá ekvádorská situace v 90. letech, kdy tato země málem zkolabovala kvůli ekonomickým a finančním problémům. Ke komplikované vnitřní krizi se navíc přidal stále větší počet Kolumbijců, kteří přechali přes jihozápadní hranici své země. V roce 1996 vzniká *Comisión Binacional Fronteriza*¹³, která měla řešit bezpečnostní otázky na hranicích (obchod s drogami, zbraněmi, municí, výbušninami atd.). Překvapivě byla bezpečnost do té doby pouze okrajovým problémem ve vztazích Kolumbie a Ekvádoru a i otázka drog byla brána jako národní záležitost (Sánchez 2002: 81). Vzhledem k tomu, že Ekvádor v roce 1998 podepsal příměří s Peru, tak se mohl naplno věnovat problematice své severní hranice. Ani tato skutečnost však nepomohla. V roce 1999 měl deník *Semana* publikovat zprávu, že se ekvádorské pohraničí stalo strategickým dopravním bodem guerill, což s sebou přineslo i přítomnost „*paramilitares*“ (Millett 2002: 13). Situace v tomto a nadcházejícím roce byla natolik vážná, že svou vlast opustilo na 4 % obyvatel. Zároveň docházelo na útoky na ropné instalace mající životní význam pro Ekvádor (Gentleman 2001: 17). Není tedy divu, že v roce 1999 také podpořili *Plan Colombia* a podepsali se Spojenými státy desetiletou dohodu o založení americké vojenské základny ve městě Manta. Guerilla ale vnímala vytvoření americké vojenské základny jako vyhlášení války a varovala, že pokud americká letadla ze základny Manta budou ničit plodiny koky, tak zaútočí na vybrané cíle v Ekvádoru. Ekvádor odpověděl posílením vojsk v oblasti - především v provinciích Sucumbío a Napos (Gentleman 2001: 20). Za těchto složitých okolností došlo na přelomu

¹³ volně přeloženo: Dvou-národní pohraniční komise

tisíciletí ke snaze vyřešit domácí krizi dolarizací ekonomiky. Avšak jen toto opatření nemůže ekvádorskou ekonomiku vzkřísit.

V roce 2007 ekvádorský prezident Rafael Correa uvedl *Plan Ecuador*¹⁴, který se do jisté míry inspiroval u *Plan Colombia*, a jehož cílem je posílení bezpečnosti, ekonomického rozvoje a spravedlnosti. Tento plán, ale odmítá válku proti drogám i vojenská řešení problémů (MICSIE 2008: 10). O finanční pomoc na jeho realizaci byly požádány i Spojené státy (Marcella 2008: 24, 26).

Andská krize

29. 2. 2008 v rámci operace Fénix vstoupila kolumbijská armáda na území Ekvádoru ve snaze dopadnout prchající členy guerillového hnutí FARC blízko řeky Putumayo. Jednalo se o letecký útok, resp. bombardování tábora FARC, v provincii Angostura. Kromě hlavního cíle Raúla Reyese (vlastním jménem Luis Edgar Devia Silva) bylo zabito i dalších 24 lidí, včetně 4 Mexičanů a 1 Ekvádorce (Marcella 2008: 2), nalezeny notebooky, harddisky a flashdisky.

Uribeho ekvádorský protějšek byl o této akci informován až 1. března (čili s devítihodinovým zpožděním (Marcella 2008: 3)). Vyvolalo to diplomatickou roztržku, která trvala až do června téhož roku. Kolumbijská strana tvrdila, že Reyese nebylo možno dopadnout na jejím území. Měli tedy vystopovat Reyesův hovor s Chávezem, a tak lokalizovat jeho polohu a přemístit se za hranice své země (Walser 2008: 2). Jak uvádí Ray Walser ve svém článku pro *The Heritage Foundation* z roku 2008 Ekvádor nebyl předem informován ze dvou důvodů:

1. ze strachu, že by někdo Reyese varoval
2. a ze strachu, že by Kolumbie nemusela získat povolení.

Ekvádor se naproti tomu považoval za oběť. Hned 2. března přerušil s Kolumbií diplomatické styky. Venezuela podpořila ekvádorský postup posílením svých jednotek při hranicích s Kolumbií. Uribe zachoval chladnou hlavu a neopověděl militarizaci, naopak pohrozil Chávezovi, že ho zažaluje u Mezinárodního trestního tribunálu za napomáhání terorismu. Svou výhrůžku odvolal, jakmile bylo dosaženo příměří na zasedání Skupiny Rio. Zajímavé je, že tento útok na teroristy FARC byl velice pozitivně vnímán v očích kolumbijské veřejnosti (Marcella 2008: V).

Několik dní po incidentu začala Kolumbie zveřejňovat informace, které získala při útoku (negativně dopadající jak na Ekvádor, tak na Venezuelu). Podle dat uložených

¹⁴ více o *Plan Ecuador* na webových stránkách: <www.planecuador.gov.ec> [cit. 2010-05-16]

v Reyesově počítači „(...) měla Venezuela poskytnout FARC až 300 milionů dolarů, udržovat s nimi diplomatické styky, poskytovat zbraně, rakety poháněné granátovými odpalovacími zařízeními a tisíce balení munice.“¹⁵ (Marcella 2008: 17). Jakákoli obvinění popřely obě země. Venezuela nakonec po vzoru Ekvádoru vypověděla kolumbijský diplomatický personál.

Incident z přelomu února a března se pomalu zotřoval, a aby byla roztržka brzy urovnána, zapojila se do řešení i Organizace amerických států a Skupina Rio. Výsledkem byl Uribeho slib, že se podobná situace již nebude opakovat. Přesto to nedopadlo bez následků. Ekvádor s Kolumbií diplomatické styky dosud neobnovil.

2.2.2 Dopady

Ekvádor slouží partyzánům především jako zóna k odpočinku, zotavování se po zranění, ale i jako místo pro pašování zbraní, paliva, drog a jako zdroj jídla, léků, zdravotní péče a dalšího. Až do roku 2003 rostla v kolumbijských departamentech Nariño a Putumayo intenzita konfliktu (viz přílohy č. 2 - 7) a přítomnost partyzánů je hlášena z ekvádorských provincií Esmeralda, Sucumbíos, Carchi a v menší míře také z provincií Napo, Orellana, Imbabura, Pichincha (Moreano 2006: 162; ICG 2003: 8; Andrade 2004: 78).

2.2.2.1 Plan Colombia

Ekvádor sice podpořil svým souhlasem *Plan Colombia*, ale nepřestal se bát jeho důsledků. Po jeho zavedení došlo k militarizaci ekvádorské severní hranice a úkolem ozbrojených sil je dodnes bránit šíření kolumbijských guerill hlouběji do vnitrozemí země a potlačit pěstování koky na stále větším území. V rámci boje proti snížení dopadů *Plan Colombia* tato latinskoamerická země v roce 2000 dekretem odsouhlasila vznik *Unidad Ejecutora de Desarrollo de las Provincias del Norte*¹⁶ (UDENOR), která má na starosti ekonomický a sociální rozvoj oblasti (v provinciích Esmeralda, Carchi, Sucumbíos, Orellana, Napo). Mělo by dojít k zlepšení přístupu k pitné vodě, veřejným službám (vzdělávání, zdravotnictví), pomoci by měl i s navýšením pracovních příležitostí a rozvojem infrastruktury. Dále by mělo dojít k posílení a institucionálnímu rozvoji místních organizací i k lepšímu a udržitelnějšímu nakládání s přírodními zdroji a životním prostředím. Částkou do tohoto programu přispěly i USA (Moreano 2006: 163).

¹⁵ z originálu: „may have offered to send up to 300 million dollars to the FARC; coordinated diplomatic moves with them; provided guns, rocket propelled grenade launchers, and thousands of rounds of ammunition; as well as sanctuary within Venezuela.“ (Marcella 2008: 17)

¹⁶ volně přeloženo: Výkonná jednotka rozvoje severních provincií

Země zavedla v roce 2007 *Plan Ecuador*, jehož cílem je převážně to stejné, jako u prvně jmenovaného programu, ačkoli bez tak silné militarizace.

2.2.2.2 Problematika drog, obchodu se zbraněmi a pašování

Dle zprávy OSN dochází od roku 2004 k ručnímu vymýcování koky. Nejvíce bylo této plodiny tímto způsobem odstraněno v roce 2007 (na 36 ha), ale v roce 2008 to spadlo na pouhých 10 ha (UNWDR 2009: 66). Jak ale uvádí zpráva UNODC množství koky rostoucí v Ekvádoru se odhaduje na méně než 100ha (UNODC 2008: 19).

Jak uvádí OSN i americké zdroje, získal Ekvádor významnou pozici jako tranzitní země (převážně pro kokain z Kolumbie a Peru), která vyváží nejen do Evropy, ale i do Západní Afriky (UNWDR 2009: 71, 72; INCRSR 2009: 257). Ekvádor navíc sužuje i odchod pracovní síly do sousední Kolumbie, kde se Ekvádorci věnují pěstování koky. Dle odhadů OSN je zde velmi málo laboratoří ke zpracování koky na kokain - celkem asi jen 1 (UNWDR 2009: 67).

Tranzitní zemí se stal Ekvádor i co se týče obchodu se zbraněmi a chemikáliemi. Prostupnost hranic a korupce v ozbrojených silách vytvářejí příhodné prostředí k pašování zbraní, munice, výbušnin a obchodu s nimi (Ramírez 2004: 153). Ekvádorská vláda projevila znepokojení nad využíváním vlastního území k obchodu s drogami, zbraněmi, chemikáliemi a dalšími produkty, takže podpořila v roce 1996 založení *Comisión Binacional Fronteriza* (COMBIFRON).

V Ekvádoru navíc dochází poměrně často k praní špinavých peněz. K tomu napomohli ze začátku 2 skutečnosti. První z nich trvá dodnes - dolarizace ekvádorské ekonomiky, která usnadňuje získání dolaru. Druhou z nich byla finanční a ekonomická krize v 90. letech.

2.2.2.3 Uprchlíci

Jeden z nejpálčivějších problémů, se kterým se Ekvádor potýká, je příliv Kolumbijců, kteří do tohoto státu utíkají ve snaze najít zde lékařskou pomoc, bezpečí a lepší životní situaci. Dle Moreana patří mezi 3 základní příčiny útěku Kolumbijců do těchto oblastí:

1. ozbrojené střety guerill a „*paramilitares*“
2. způsoby, jakými ozbrojené skupiny získávají nová území
3. fumigace koky (Moreano 2006: 163, 164)

Ekvádor se dlouhodobě nedokáže s touto skutečností vyrovnat, protože má až příliš slabé instituce. Chybí mu dostatek prostředků, aby v těchto oblastech ponořených v džungli, zajistil kvalitní vyasfaltovanou infrastrukturu, pitnou vodu, kanalizaci, vzdělávací centra i

tolik hledaná zdravotní zařízení. I přes velkou nezaměstnanost a výše zmíněné podmínky v těchto oblastech, se Ekvádor neustále potýká s novými migračními vlnami. Nicméně se zde Kolumbijci s příliš lepší situací nesetkávají, sami mnozí Ekvádorci žijí pod hranicí chudoby. Se stále stoupajícím množstvím kolumbijských obyvatel stoupá i pocit xenofobie, která je podpořena zvýšenou kriminalitou. Vedlo to až k zavedení víz a vyhošťování těch, kteří se neprokáží požadovanými dokumenty. Přesto musí být Ekvádor v této situaci velmi opatrný, protože mezinárodní společenství je citlivé na aktivity směřované „proti“ uprchlíkům a Ekvádor by musel čelit odpovídajícím důsledkům (Sánchez 2002: 92, 93).

Nelze však jednoznačně říci, že tito „uprchlíci“ znamenají pro Ekvádor jenom negativa. Někteří z nich se dostanou až do hlavního města Quita a tam se jim daří založit vlastní živnosti, a tak přispět ekvádorské ekonomice. Na druhé straně také zde roste kriminalita, což posiluje zmíněnou xenofobii a tzv. „antikolumbismus“ (Hirst et al 2004: 62).

Dle Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky Ekvádor hostí ze všech zemí nejvíce Kolumbijců (až na 97 %). Podle této agentury v posledním desetiletí opustilo Kolumbii na 135 000 obyvatel, kteří potřebují mezinárodní ochranu, z nichž 72 000 nikdy nebylo registrováno. Nahlásit se úřadům nechtějí, protože nemají potřebné dokumenty (UNHCR (4) 2010: 16). Dle statistických záznamů OSN bylo v Ekvádoru do roku 2005 na 9 851 uprchlíků z Kolumbie a 6 517 jich o azyl v tomto roce požádalo (UNHCR (3) 2007). V příloze č. 9 si můžeme prohlédnout pohyb obyvatelstva na hranicích.

2.2.2.4 Zdraví a ekologické problémy

Kolumbijské fumigace patří mezi další tvrdé oříšky, které Ekvádor musí řešit. Země si stěžuje, že na kolumbijské straně v departamentu Putumayo dochází k vzdušným fumigacím v takové blízkosti hranic, že to negativně ovlivňuje životní prostředí a zdraví občanů v provincii Sucumbíos i dalších. Má docházet k znečišťování půdy, vzduchu, vody a následně také k zamořování spodních vod, k poškozování kvality potravin, chovů dobytka a narušování biodiverzity flory a fauny (Hirst et al 2004: 61). Stížnosti slýchávala Kolumbie již od dob vlády prezidenta Alfreda Palacia (2005-2007), situace se však vyhrotila až v roce 2008, kdy se Kolumbie dočkala žaloby u Mezinárodního soudního dvora v Haagu. Případ se nadále projednává¹⁷.

¹⁷ více o případu na stránkách Mezinárodního soudního dvora:
<<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=1&code=ecol&case=138&k=ee>> [cit. 2010-05-15]

I obyvatelstvo trpí zdravotními komplikacemi. Hlášeny jsou kožní problémy (puchýře, vypadávání vlasů), průjmy a respirační onemocnění (Moreano 2006: 164). Pablo Andrado ve svém článku o dopadech kolumbijské krize na Ekvádor navíc uvedl, že mezi lety 2001 - 2003 zemřelo na 16 lidí (především nezletilých) kvůli intoxikaci způsobené fumigacemi. Zároveň několik desítek nahlášených případů trpělo intoxikací v různých stádiích. Na základě krevních testů byla objevena přítomnost glyfosátů a dalších pesticidů používaných Kolumbijci k vymývání koky (Andrade, 2004: 82).

Kolumbie údajně neuznává, jak obrovské úsilí vynakládá Ekvádor, aby zabezpečil své hranice (Marcello 2008: 25). Je nutné podotknout, že mezi oběma zeměmi existují mnohé mechanismy spolupráce jako zmíněný COMBIFRON, také *Comisión de Vencidad e Integración Colombo-Ecuatoriana*¹⁸ založena v roce 1989 i *Zona de Integración Fronteriza*¹⁹. Bohužel je těžké reálně posoudit, jaké efektivnosti a úspěšnosti tato spolupráce dosahuje.

2.3 Brazílie

Brazílii pojí s Kolumbií hranice dlouhá 1 645 km, přesto kvůli malé hustotě obyvatelstva, vzdálenosti od ekonomických a obytných center a její relativně velké síle na ni konflikt dopadá méně (Millett 2002: 21, 22). Ačkoli Brazílie s mnohými přístupy Kolumbie nesouhlasí, pokouší se vyjít svému sousedovi vstříc, tak aby bylo možno kolumbijský konflikt úspěšně vyřešit.

2.3.1 Vývoj vztahů v rámci konfliktu od 90. let do současnosti

Brazílie se poprvé oficiálně setkává s působením guerill na svém území v roce 1991. Ale teprve až v roce 1996 si začíná uvědomovat náchylnost pohraničí a posiluje zde svou vojenskou přítomnost (Millett, 2002: 22). K navýšení ozbrojených sil došlo také po incidentu z roku 1998, kdy kolumbijské vojsko překročilo hranice Brazílie, v rámci pronásledování guerill, bez povolení. Tento incident na krátkou dobu zhoršil vztahy mezi oběma zeměmi. V 90. letech si brazilské úřady stále více všímaly zapojení svého obyvatelstva do konfliktu. Zvyšovala se spotřeba drog, navýšila se moc obchodníků s narkotiky, rostly aktivity organizovaného zločinu i praní špinavých peněz. Důkazem toho bylo i zadržení brazilského obchodníka s drogami a zbraněmi Luise Fernanda da Costy

¹⁸ volně přeloženo: Kolumbijsko-ekvádorská komise sousedství a integrace

¹⁹ volně přeloženo: Integrační pohraniční zóna

v Kolumbii a jeho následné vydání do Brazílie v roce 2001, což zlepšilo předtím zhoršené vztahy. Po celá 90. léta Brazílie vnímala kolumbijský konflikt pouze jako záležitost Kolumbie. Brazilský prezident Fernando Henrique Cardoso (1995-2003) se omezil především na prohlášení požadující mír, ale od konfliktu si udržoval odstup. Pastranově mírovému vyjednávání projevil sice jasnou podporu, ale zároveň velice diskrétní (Ramírez 2004: 155; ICG 2003: 25). Na konci 90. let Brazílie přijala s výtkami *Plan Colombia* a odmítla severoamerickou či mezinárodní vojenskou intervenci v Kolumbii.

Kvůli stoupajícímu vlivu konfliktu v pohraničních oblastech, odstartovala brazilská vláda v roce 2000 operaci COBRA (spojení počátečných písmem COlombia a BRAsil), která spočívá v navýšení přítomnosti federální police v regionu ve spojení s umístěním vysoce mobilní armádní jednotky posílené helikoptéry. Tato operace byla také podpořena systémem označovaným jako *Sistema de Vigilância da Amazônia*²⁰ (detailněji viz dále). Posílení bezpečnosti přineslo své ovoce již tentýž rok, když se Brazilci střetli se členy FARC a zlikvidovali jejich tábor na hranicích (Millett 2002: 22).

V roce 2003 byl na prezidentském postu vystřídán Cardoso za Luise Inácia Lulu da Silvu, jehož volební období bude končit v roce 2011. Ačkoli se po jeho nástupu mezi zeměmi objevily drobné rozpory, dokázaly najít společnou řeč (Brazílie sice posílila vojska na hranicích, ale také uzavřela s Kolumbií několik dohod o pohraniční spolupráci). Dle *International Crisis Group* je nynější brazilský přístup založen na 3 pilířích:

1. na diplomatické podpoře při vyjednávání
2. na dodržování suverenity a zásady nevměšování se
3. a posílení schopností Brazílie kontrolovat obchod s drogami a zbraněmi v amazonském regionu (ICG 2003: 25).

Do budoucna se očekává větší spolupráce mezi těmito sousedy.

2.3.2 Dopady

Brazilské území využívají guerilly především jako útočiště. Slouží k získávání jídla, léků i dalších potřebných zásob. Stala se důležitou tepnou obchodu pro drogy, zbraně i chemikálie. Brazílie je jeden ze států, který s Kolumbií poměrně spolupracuje, takže i občasné proniknutí kolumbijských vojsk na brazilské území bez povolení tolerují. Zároveň je podporována spolupráce i se zeměmi MERCOSUR. Tato země také dává důraz na diplomatické styky, bohužel v našem případě se soustředí ve vyjednávání spíše na jiné otázky, než je řešení konfliktu (př. obchodní styky, dohody ohledně péče o Amazonii).

²⁰ v angličtině: Amazon Surveillance System; volný překlad do češtiny: Amazonský strážný systém

Tento postup se dá jednoduše vysvětlit snahou Brazílie zůstat vůči konfliktu neutrální, aby mohla v případě potřeby hrát roli prostředníka v mírových procesech.

Hranici s Kolumbií tvoří oblast Amazonie, kam také dopadá nejvíce důsledků kolumbijského konfliktu. V přílohách č. 2 - 7 si můžeme prohlédnout, jak se konflikt z hlediska intenzity vyvíjel na kolumbijské straně.

2.3.2.1 Bezpečnost

Na Brazílii byl dlouho vyvíjen tlak, aby konkrétněji stanovila svou bezpečnostní politiku a zabezpečila lépe své území. Oblast Amazonského pralesa, která sousedí s Kolumbií, se těší značnému významu, takže je Brazílie nucena alespoň částečně řešit kolumbijský konflikt, především jeho dopady na životní prostředí. Tento stát se také bojí pronikání vlivu Spojených států amerických, takže posiluje svou vlastní obranu natolik, aby nebyla nutná žádná intervence ze strany USA, či posilování jejich vlivu v regionu. Brazílie taktéž nechce přijít o svou pozici lídra oblasti ani o svou suverenitu (Gentleman 2001: 28; Tickner 2004: 29).

Obranu pohraničí zabezpečuje kombinace 3 složek: federální policie, vojska a brazilské tajné služby *Agência Brasileira de Inteligência*, která uvedla v roce 2000 na severu země plán COBRA. Pro ještě větší zabezpečení vlastního teritoria spustila Brazílie v roce 2002 *Sistema de Vigilância da Amazônia* (SIVAM), plně funkční od roku 2004, což souhrnně označuje soubor radarů, letadel, stanovišť pro příjem satelitních snímků, základen pro sběr dat a stovek dalších zařízení, které umožňují kontrolovat Amazonii, která tvoří až 60 % brazilského území. Cílem tohoto projektu je kontrola leteckého provozu, obrana národního území před případnými vpády obchodníků s drogami či guerill a zlepšení bezpečnosti letů nad lesnatým a málo obydleným územím (Moreano 2006: 167).

2.3.2.2 Plan Colombia

Literatura se zcela neshoduje na tom, zda Brazílie podpořila či nepodpořila *Plan Colombia*. Rozhodně proti němu ostře nevystoupila, ale ani ho nepřijala s nadšením. Brazílie si především stěžovala na nejasné cíle projektu: „*Některé z jejich specifických námitek byly, že odůvodňování Spojených států a Kolumbie se neustále měnilo, jednou nazývali Plan Colombia jako mírovou iniciativu, jindy jako plán ekonomické a institucionální rekonstrukce a někdy se o něm zmiňovali jako o strategii boje proti obchodu s drogami; nebylo jasné, jak bude plán financován ze strany Kolumbie; nebyla jasná efektivita vzdušných fumigací, nesl značné sociální a ekologické náklady; rozdělení protidrogových a vojenských operací proti guerille bylo umělé, čímž pádem se navýšilo*

*riziko, že konflikt podpoří a navýší vojenskou přítomnost USA.*²¹ (ICG 2003: 26, 27). Vojenské zaměření tohoto projektu Brazílie také nepřijala ráda, protože, jak již bylo řečeno, preferuje diplomatickou cestu před vojenskou. Tento postoj navíc zemi zaručuje, že v případě vyjednávacích procesů na sebe může vzít roli zprostředkovatele. Militarizace konfliktu se jim zase nelíbí z obavy, že by se konflikt mohl přesunout dále na brazilské území. I oba poslední prezidenti vnímali *Plan Colombia* spíše jako vojenskou strategii než jako strategii mírovou či sociální.

Přestože Brazílie podpořila *Plan Colombia* jen váhavě, nabídla Kolumbii pomoc s mírovým procesem a rozvojem, pokud však nebude zapotřebí vojenské ani policejní pomoci. Navíc vyjádřila ochotu poskytnout informace, které budou získány pomocí SIVAM (Gentleman 2002: 29).

2.3.2.3 Problematika drog

Drogy znepokojují brazilskou vládu asi nejvíce. Jakmile byl započat boj proti pěstování drog, tak se část z těchto aktivit přesunula do této země, jelikož v Amazonii se nachází spousta nehlídaných míst. Jedná se o tzv. balonový efekt²².

Brazílie se stala významnou tranzitní zemí a to také kvůli nárůstu pěstování koky v Bolívii. V této lokalitě se využívají především přírodní podmínky a malá prostupnost pralesa. Drogy jsou odtud distribuovány do USA, Evropy i Západní Afriky. Letadla z Kolumbie a Peru se dostávají přes Brazílii do Venezuely a Surinamu a odtud dále mimo kontinent, hlavně do Západní Afriky (INCSR 2010: 163; UNWDR 2009: 72). Podle *International Crisis Group* si brazilská vláda navíc velice dobře uvědomuje spojitost mezi narůstající kriminalitou a obchodem s drogami a zbraněmi s Kolumbií (ICG 2003: 26).

2.3.2.4 Uprchlíci

Brazílie se stala velice atraktivní zemí pro uprchlíky, protože má školy, infrastrukturu, přístup k pitné vodě, elektřině i lékařským službám. Uvádí se, že v brazilském pohraničí žije na 4 000 kolumbijských občanů (i když toto číslo by mohlo v budoucnosti vystoupat

²¹ z originálu: „*Algunas de sus objeciones específicas fueron que las justificaciones de Estados Unidos y de Colombia cambiaban constantemente, pues a veces llamaban al Plan Colombia una iniciativa de paz y otras veces un plan para la reconstrucción económica e institucional y en otras ocasiones se referían a él como una estrategia para combatir al narcotráfico; que no era claro cómo iba a financiar Colombia su parte del acuerdo; que la efectividad de la fumigación aérea no era muy clara, acarrea altos costos sociales y ecológicos; que la separación entre operaciones antinarcóticos y operaciones militares de contrainsurgencia era artificial, con lo cual se incrementaba el riesgo de que el conflicto se propagara y aumentara la presencia militar estadounidense.*“ (ICG 2003: 26, 27)

²² Často kritizovaná taktika využívaná USA, kdy dochází k podobnému efektu, jako když zmáčkne nafouknutý balónek na jedné straně a vzduch se nahrne do té části, která není stlačován, obdobné přesuny drog jsou typické i v našem případě.

až na 13 000). Během let 2000 - 2005 se 6krát zvýšil počet žádostí o azyl a to se jedná pouze o ty, kteří chtějí svůj pobyt na brazilském území zlegalizovat (Godinho 2006: 13). Podle posledních oficiálních statistických údajů OSN z roku 2005 bylo kolumbijských uprchlíků v Brazílii 360 a 137 jich o azyl požádalo (přičemž oproti roku 2004 jejich počet stoupl téměř 3krát) (UNHCR (6) 2007).

2.4 Peru

Mezi Kolumbií a Peru je vymezena hranice délky 1 626 km. Obecně se dá říci, že tento jižní soused Kolumbii silně podporuje v boji proti guerille, což vychází i z jejich vlastní zkušenosti při potlačování povstaleckých skupin.

2.4.1 Vývoj vztahů v rámci konfliktu od 90. let do současnosti

Po celá 90. léta vládl v Peru autoritářský režim Alberta Fujimoriho (1990-2000) a po toto období nebyly důkazy o přítomnosti kolumbijských guerill (Hirst et al 2004: 64). Peru samotné má vlastní zkušenosti s potlačováním partyzánských hnutí. Až do roku 1992 zde hojně působily skupiny Světlá stezka (*Sendero Luminoso*) a Hnutí Tupac Amaru (*Movimiento de Tupac Amaru*), které však svým tvrdým postupem Fujimori potlačil. Guerilly sice zůstávají částečně aktivní, ale jejich síla byla výrazně snížena. Mimo jiné z tohoto odlišného přístupu k řešení problému tehdejší peruánský prezident nepodpořil Pastranu v jeho mírových vyjednáváních. Dalo by se říci, jak uvádí Rojas Pérez, že Fujimori využil kolumbijský konflikt, aby se udržel u moci (Rojas Pérez 2004: 101), protože se obával voleb roku 2000. Dokonce obvinil Kolumbii ze zodpovědnosti za obchod s drogami a regionální nestabilitu a, spíše jen symbolicky, navýšil vojenskou přítomnost na hranicích (Hirst et al 2004: 64).

Skandály vypluly na povrch až v roce 2000. Fujimori sice zfalšoval volby, ale u moci se přesto dlouho neudržel. K pádu jeho vlády přispěla skutečnost, že šéf tajných služeb *Servicio de Inteligencia Nacional* Vladimiro Montesinos prodal 10 000 kalašnikovů FARC (ICG 2003: 22). Fujimori nakonec před všemi problémy utekl do Japonska, odkud faxem zaslal svou demisi, a jeho vláda se rozpadla. Kolumbijský konflikt se i přes to nadále na Peru projevoval. V říjnu roku 2000 vláda oznámila zadržení nákladu munice, která měla být určena pro FARC (Millett 2002: 11).

Nově nastoupivší prezident Alejandro Toledo (2001-2006) podporoval spolupráci s Kolumbií (*Plan Colombia* i postupy Pastrany a později Uribeho). V roce 2002 deník *Newsweek* vydal reportáž o přítomnosti FARC na peruánském území (Stevenson 2002),

televizní pořad *Contrapunto* publikoval dokumenty o přítomnosti guerilly v Peru a jejím přechodu do země skrz Ekvádor (Millett 2002: 12). Peruánská vláda však v letech 2002 - 2003 útoky guerill nepřipouštěla (Moreano 2006: 165). Možná paradoxně v roce 2002 došlo k prohloubení militarizace hranic a podepsání dohody o spolupráci při potírání nelegálních aktivit mezi oběma státy.

Kolumbie by si však mohla z peruánské historie odnést jedno významné ponaučení. Světlá stezka byla nejsilnější právě v době, kdy spolupracovala s pěstiteli koky, kterým pomáhala ochránit plantáže před vymycováním. Nutno také podotknout, že vazba guerilly a obchodníků s drogami zde nikdy neměla takové dopady, jako je to v případě Kolumbie. Tato hrozba by měla být vzata na vědomí, když bude kolumbijská vláda rozhodovat o dalších vzdušných fumigacích kokových polí (Hirst et al 2004: 68).

2.4.2 Dopady

Peru je po Brazílii další ze zemí, která s Kolumbií alespoň částečně spolupracuje. Ač se tato země více bojí opětovného rozmachu pěstování koky na svém území než aktivizace již téměř potlačených vlastních partyzánských hnutí, přesto si uvědomuje, že přítomnost kolumbijských povstalců v izolovaných severovýchodních pohraničních oblastech, kde žije málo obyvatelstva a vliv státu sem dosahuje minimálně, by ohrozila jejich socioekonomický rozvoj (ICG 2003: 23). Peruánské pohraničí bývá využíváno pro opětovné ozbrojení, odpočinek nebo také upevnění kontaktů s prodejci drog a zbytky peruánských hnutí. Jak již bylo zmíněno, Peru se v minulosti potýkalo také s bojem proti povstaleckým hnutím, které se jim podařilo téměř celé porazit v roce 1992 za vlády Alberta Fujimoriho. Také z tohoto důvodu přistupuje Peru k hnutí FARC jednoznačně. Podle peruánské vlády jde FARC o získání politické moci a praktikují zločinecké aktivity mezinárodního charakteru (mezi nimi terorismus a obchod s drogami) (Moreano 2006: 165, 166).

Guerilly se dostávají do největšího peruánského departamentu Loreto a to buď přímo z Kolumbie, nebo také z ekvádorského Sucumbía. V přílohách 2 - 7 můžeme vidět, jak se konflikt na kolumbijské straně společných hranic vyvíjel, až do roku 2003 nedosahoval významné intenzity.

2.4.2.1 Problematika drog

Ještě za aktivit peruánských povstaleckých hnutí existovaly v Peru rozsáhlé plantáže koky a země se umísťovala vysoko v žebříčku jejích největších vývozců. Po jejich potlačení se značná část plodin přesunula do Kolumbie, která nabízela výhodnější

podmínky pro pěstování. Dnes se Peru asi nejvíce obává návratu koky na své vlastní území (ICG 2003: 21).

Podle informací OSN uvedených ve *World Drug Report* z roku 2009 si Peru udržuje 2. pozici země s nejrozsáhlejšími kokovými plantážemi a stejnou příčku jako producent. Od roku 2001 došlo nejen k nárůstu, co se týče hektarů, ale také i co se týče produkce kokainu (ačkoli celosvětově došlo ke snížení o 15 % od roku 1994, je to dáno poklesy v Kolumbii, Peru a Bolívii se tato změna nedotkla) (UNWDR 2009: 11). Kokain z této země putuje do sousedních států, do Evropy, Dálného východu, Mexika, Karibiku a Spojených států (INCSR 2010: 504).

Samozřejmě, že se i Peru stalo útočištěm kolumbijských obyvatel. Dle posledních statistik OSN jich tu v roce 2005 bylo 118 a celkem 173 o azyl v tomto roce požádalo (UNCHR (7) 2007). Peruánci si taktéž stěžovali na zhoršené životní prostředí, ale ne tolik na problémy s chemikáliemi využívanými pro fumigace, ale jimi následné znečištění řek přicházejících z Kolumbie (Moreano 2006: 166).

2.5 Panama

Panamu s Kolumbií spojuje hranice dlouhá pouhých 269 km. Jedná se sice o hranici nejkratší a zároveň mezi zeměmi neexistuje příliš hojná infrastruktura, přesto i Panama pociťuje značné dopady kolumbijského konfliktu.

2.5.1 Vývoj vztahů v rámci konfliktu od 90. let do současnosti

Vztahy mezi Panamou a Kolumbií byly po dlouhou dobu poměrně vzdálené, což způsobilo odštěpení první ze jmenovaných od druhé v roce 1903. Kvůli zaručení bezpečnosti Panamského průplavu působila na území této středoamerické země americká vojska, která však odešla roku 1999, kdy byl kanál oficiálně předán do správy Panamy. Přestože se Spojené státy americké pokoušely udržet svou přítomnost v blízkosti této dopravní tepny, tak to panamská strana neumožnila, nicméně využila nabídku tréninku 1000 vlastním policistů s pomocí USA. Strach o bezpečnost průplavu plyne ze skutečnosti, že Panama nemá vlastní armádu, a navíc není dostatečně zkušená, aby odolala možnému tlaku nejenom ze strany kolumbijských povstalců. Panamské stálé vojsko bylo zakázáno v roce 1994 poté, co byla v roce 1989 svržena diktatura generála Manuela Antonia

Noriegy. Od té doby v zemi působí *Fuerzas Públicas*²³. Na druhé straně Panama věří, že ani v zájmu guerilly ze sousedního státu není americká intervence, ke které by mohlo dojít v případě ohrožení Panamského průplavu.

Konflikt se na území Panamy začíná významněji objevovat ke konci 90. let. V roce 1999 lídr AUC Carlos Castaño obvinil Panamu ze spolupráce s povstanci (Gentleman 2001: 25). Ta však veškerá obvinění odmítla a nadále se snažila udržet neutralitu. Během posledního desetiletí 20. století se tento stát potýkal s nejvíce problémy v provincii Darién, ačkoli byly značně zlehčovány, aby neodradily případné investory (Millett 2002: 18). Situace se zde po celé desetiletí zhoršovala. Zvyšovala se tu míra násilí kvůli střetům mezi paramilitárními jednotkami a partyzány, lidé se v čele s dariénským biskupem dožadovali státní pomoci a dokonce zmíněný biskup musel z oblasti prchnout kvůli výhrůžkám smrti. Problémy se vystupňovaly na přelomu let 1999 a 2000, kdy se do Dariénu přesunulo značné množství uprchlíků z Kolumbie, kteří ale byli násilně vraceni zpět do vlasti. Vyhrocená situace mezi sousedními státy byla uklidněna až podepsáním *Declaración sobre Desplazamiento en Zonas Fronteras*²⁴, která zakotvila základní principy repatriace a dodržování lidských práv.

S nástupem Álvara Uribeho se vztahy mezi zeměmi vylepšily (Ramírez 2004: 154). Státy spolu začali spolupracovat v rámci *Comisión Binacional Fronteriza*²⁵ a také v rámci *Comisión de Vencidad Colombo-Panameña*²⁶ (fungující již od roku 1992). Prezident Torrijos (2004-2009), který vládl až do roku 2009, také silně spolupracoval s Uribeho administrativou a to i na projektech, které měly pozvednout úroveň celé Panamy (v rámci kultury či obchodu). Dnes se chce převážně zvýšit státní přítomnost v postižených oblastech a úspěšně implementovat program Udržitelného rozvoje Dariénu (*Desarrollo Sostenible de Darién*), který mimo jiné usiluje o řešení problémů s infrastrukturou, elektřinou, vzděláváním i zdravotní péčí či usiluje o posílení vládních institucí v uvedené panamské provincii.

2.5.2 Dopady

Stejně jako pro předcházející státy i pro Panamu znamená konflikt ohrožení. Dochází zde k obchodu s drogami, zbraněmi, pašování a dalším kriminálním činností. Dle Milletta dopady konfliktu na Panamu můžeme rozdělit do třech skupin:

²³ volně přeloženo: Státní síly

²⁴ volně přeloženo: Deklarace o přesunech v pohraničních oblastech

²⁵ volně přeloženo: Dvou-národní pohraniční komise

²⁶ volně přeloženo: Kolumbijsko-panamská komise sousedství

1. aktivity ozbrojených kolumbijských guerill a paramilitárních jednotek,
2. různorodé kriminální činnosti (především obchod s drogami napojený na kolumbijský organizovaný zločin),
3. kolumbijští uprchlíci v provincii Darién, kteří představují hrozbu pro místní obyvatele i pro křehkou ekologickou rovnováhu oblasti. (Millett 2002: 17)

Ozbrojené kolumbijské skupiny se nacházejí v provincii Darién, která spojuje tyto dvě sousední země. Z panamské strany nebyla tato oblast v minulosti příliš chráněna, což bylo dáno její izolovaností a vzdáleností od vnitrozemí.

2.5.2.1 Přístup ke guerille

Panama jako jediný stát v roce 2003 prohlásila hnutí FARC za teroristy. Stalo se tak na schůzi prezidentů Střední Ameriky 4 dny po teroristickém útoku v klubu El Nogal v Bogotě spáchaném právě FARC.

2.5.2.2 Problematika drog a obchodu se zbraněmi

Panama je pro obchod (ať legálních či nelegálních produktů) využívána díky své příhodné geografické a strategické poloze. Přes tuto zemi se přepravují drogy dále přes celou Střední Ameriku do USA (UNWDR 2009: 71). Tato výhodná poloha vysvětluje, proč toto území tolik chtějí jak FARC tak polovojskové jednotky. Často také dochází k výměně zbraní za kokain.

V roce 2001 došlo ke skandálu s prodejem zbraní, které byly údajně zaslané na žádost panamské policie (žádost byla podvrh), ale dostaly se do rukou „paramilitares“. Při následném vyšetřování OAS se přišlo na další nesrovnalosti a odhaduje se, že by mohlo nadále docházet k prodeji většího množství zbraní (ICG 2003: 20). Panamská atraktivita se v tomto směru zvyšuje také díky tzv. tax free zóně v provincii Colón.

2.5.2.3 Uprchlíci

Do Panamy po celou dobu přicházelo velké množství uprchlíků. Pro tuto zemi se tak stávalo stále těžší rozhodnout, kteří z nich utíkají před násilím a kteří z ekonomických důvodů. Mezi lety 1999 - 2000 navíc došlo mezi oběma zeměmi k roztržce způsobené nucenými návraty Kolumbijců do jejich vlasti doprovázenými týráním a porušováním lidských práv. Vztahy byly uklidněny až podepsáním výše zmíněné deklarace. V Panamě značné přílivy uprchlíků způsobují sociální problémy (zdraví, vzdělání, bydlení, zaměstnání), růst kriminality, nerozumné využívání přírodních zdrojů a resentimenty mezi

obyvatelstvem obou zemí (Poussa 2004: 192). V příloze č. 10 si můžeme prohlédnout pohyb obyvatelstva na hranicích.

I Panama se obává dopadů kolumbijských fumigací na svém území. Vůči *Plan Colombia* se snaží zůstat neutrální.

3 Tendence a perspektivy

Budoucí perspektivy jsou ovlivněny i přístupy z minulosti, protože kolumbijská vláda musí čelit svým chybám, které dříve udělala. Z tohoto důvodu se také ztěžují společné postupy v boji proti guerillám a polovojenským jednotkám.

3.1 Chyby Kolumbie ve vztazích k sousedním státům

Vztahy se sousedními státy byly negativně ovlivněny následujícími třemi přístupy, které Kolumbie v otázkách konfliktu zaujala:

1. spojenci,
2. prezentace *Plan Colombia*,
3. informování o strategiích (Hirst et al 2004: 75).

Spojenci

Andrés Pastrana v období, kdy si hledal spojence především mimo vlastní region, tedy ve Spojených státech amerických nebo v Evropě, vyslal zprávu o tom, že konflikt je pouze záležitostí Kolumbie, a tedy nevyžaduje zapojení sousedních zemí. Dnes se však ukazuje, že vstup amerického prvku do konfliktu rozjitřuje společné vztahy s Venezuelou. Američané navíc sledují trochu rozdílné cíle než samotná Kolumbie, což krátkodobě nemusí znamenat problém, ale dlouhodobě se musí umět domluvit na společných kompromisech, které vyjdou vstříc oběma stranám.

Prezentace *Plan Colombia*

Plan Colombia nebyl prezentován dostatečně detailně. I tímto přístupem naznačila Kolumbie, že se hodlá s konfliktem vypořádat vlastními silami a ve spolupráci s těmi státy, které si sama zvolí.

Informování o strategiích

Stejně jako v případě informovanosti o *Plan Colombia*, Kolumbie neposkytovala svým sousedům ani dostatek informací o svých strategiích a plánech, jak potlačit stále vzrůstající napětí v zemi. Není tedy divu, že sousední státy přistupovaly ke svým problémům na hranicích čistě jednostranně a reaktivně. Omezovaly se na stížnosti z proliferace konfliktu na jejich území a nesnažily se podpořit společný přístup (o což se nesnažila ani Kolumbie).

3.2 Vývojové tendence do budoucna

Těmito zmíněnými skutečnostmi jsou ovlivněny tři scénáře budoucího vývoje:

1. zvýšení problémů na hranicích a konfliktů mezi sousedy,
2. sblížení zemí a nalezení společného postupu,
3. udržení statu quo (Ramírez 2004: 156).

Zvýšení problémů na hranicích a konfliktů mezi sousedy

Socorro Ramírez uvedla možnosti budoucího vývoje již v roce 2004, vzhledem k vývoji situace můžeme říci, že jejich platnost vydržela dodnes. Mezi některými sousedy se dokonce konflikty objevily a možnost dalších není nepravděpodobná. Rok 2008 se stal důkazem, že Venezuela ani Ekvádor nesdílejí stejný názor ohledně způsobu, jak konflikt uklidnit. Přičemž alespoň částečná shoda je nezbytná, aby se dosáhlo míru a stability.

Venezuela se taktéž cítí ohrožena vlivem USA v Latinské Americe a snaží se proti němu stát v opozici. To stejné se dá vztáhnout i na případ Brazílie, ačkoli její přístup je rozdílný. Brazílie se soustřeďuje na uklidnění situace na hranicích, podpoření své bezpečnostní situace a případně na další spolupráci s Kolumbií, protože to všechno jí zaručuje posílení jejího vůdčího postavení v regionu. Mír a stabilitu potřebuje pro svou další prosperitu. Venezuela se brání více agresivně. Útočí na Spojené státy a v jejich přítomnosti v regionu vidí jen snahu poškodit její bolívarskou revoluci (Kornblith 2004: 144; Cardozo 2008: 5). Jakákoli další militarizace konfliktu dává Chávezovi dobrý důvod, proč by měl navýšit i svůj vojenský arzenál. V době, kdy se svět snaží spíše o opak, by tento fakt měl být znepokojující i pro mezinárodní společenství.

Země jako svou konkurenci nevnímají jen USA, ale také tak vidí jedna druhou. Každá ze zemí se snaží maximálně využít přátelství s USA ve svůj prospěch bez ohledu na to, zda by to mohlo mít negativní dopady na jiný stát v regionu (Hirst et al 2004: 76)

Nespolupráci mezi zeměmi podmiňuje skutečnost, že každý stát ochotně přesune alespoň část nákladů, které mu s konfliktem vznikají, na někoho jiného. V tomto případě se naskýtá možnost dožadovat se navrácení těchto nákladů po Kolumbii.

Každá země se především jednostranně snaží vyřešit dopady kolumbijského konfliktu ve svém pohraničí, případně jsou aplikovány bilaterální přístupy. Problém stále tkví v tom, že v Latinské Americe neexistují společné bezpečnostní postupy. Regionální organizace nepodpořily posílení přátelských vztahů mezi zeměmi, takže není divu, že Kolumbie hledala spojence daleko za svými hranicemi (Hirst et al 2004: 77). Pro úspěšnou a efektivní spolupráci se musí také vyřešit neshody, které stále kalí vztahy mezi některými

zeměmi Jižní Ameriky (např. územní spory mezi Kolumbií a Venezuelou, které podněcují další neshody).

Důvody pro nespolupráci můžeme tedy shrnout:

1. neshody, jak k řešení konfliktu přistupovat,
2. obavy vůči rostoucímu vlivu USA,
3. konkurence mezi zeměmi Latinské Ameriky,
4. snaha přesunout náklady vznikající konfliktem na jiný stát,
5. odtazitost zemí regionu.

Sbližení zemí a nalezení společného postupu

Napravování chyb, kterých se kolumbijská vláda dopustila při řešení vnitrostátního konfliktu, nebude jistě jednoduché. Na obranu kolumbijské vlády je nutno dodat, že nešlo jednoduše předvídat, jak se intenzita konfliktu bude vyvíjet a jak bude dopadat na sousední státy. Přesto je dnes potřeba si uvědomit, že potlačení rebelujících skupin půjde lépe s pomocí sousedních států, jichž se konflikt také dotýká. To stejné platí i naopak. Kolumbie by se v prvním případě měla snažit sousedním státům poskytovat dostatek informací o svých strategiích a zároveň se snažit rozvíjet spolupráci i v oblastech, které přímo s konfliktem nesouvisí. Dobré obchodní, kulturní, politické a ekonomické vztahy pomohou najít státům společnou řeč. Jednodušší by to mohlo být se státy, se kterými nemá Kolumbie neshody (Brazílie, Peru), avšak přátelský a vstřícný přístup by měl být uplatňován i vůči státům, kde jsou vztahy komplikovanější (Venezuela, Ekvádor)

Mezi Kolumbií a sousedními státy velice často existují mechanismy pohraniční spolupráce (*Comisión de Vencidad e Integración*, COMBIFRON). Tyto mechanismy lze využít, aby státy stanovily společné kontroly dopadů konfliktu a při vzájemné spolupráci našly nejlepší kroky k jejich vyřešení. I sousední státy by si měli uvědomit, že žádosti o ukončení konfliktu a nastolení míru sami nepomohou.

Na druhou stranu musíme některým státům přiznat snahu o spolupráci. Venezuela několikrát hostila mírová jednání, Peru podpořilo *Plan Colombia* nebo Panama jako jediná prohlásila FARC za teroristy. Ale ani takovéto kroky nepomohou k posunu vývoje situace, pokud státy nebudou chtít dosáhnout stejného cíle. Ačkoli nemusejí všichni souhlasit s postupem, který bude aplikován, měli by se pokusit podpořit Kolumbii, která má vůdčí postavení v rozhodování, jak s konfliktem naložit. Zde by na scénu měly vstoupit i regionální mezinárodní organizace a sbližování států podpořit. Otázkou přesto zůstává, zda

jsou latinskoamerické státy ochotny oslabit respektování principu suverenity a nevměšování se, aby společně snížili hrozbu, která začíná ovlivňovat celý region.

Důvody ke spolupráci tedy můžeme shrnout:

1. efektivnější přístup k řešení dopadů konfliktu v pohraničích,
2. snížení možnosti regionální hrozby,
3. větší síla při zakročování proti konfliktu.

Udržení statutu quo

Nejpravděpodobnější verze budoucího vývoje se jeví udržení statutu quo. Státy mají důvody pro nespolupráci a samozřejmě jakákoli spolupráce vyžaduje značné úsilí, náklady i znalosti. Země se obávají většího zapojení do řešení, jelikož by se poté mohlo změnit jejich postavení v regionu a to s sebou nese riziko. Zachovávají si tedy neutralitu. Do budoucna lze odhadovat, že mezi některými státy mohou vyvstat další neshody, kvůli jejich odlišnému pohledu na problematiku, zatímco jiné budou konflikt z dálky pozorovat, ale nezasáhnou, aby si udrželi neutralitu, která by se mohla vyplatit, pokud dojde na mírová jednání.

3.3 Hrozby a jejich řešení

Do budoucna sousední země stojí před mnohými hrozbami, jako například:

1. přesun aktivit ozbrojených skupin za hranice Kolumbie (ohrožení suverenity, území, rozvoj kriminálních aktivit),
2. humanitární krize způsobená rostoucím množstvím kolumbijských uprchlíků (dnes velký problém pro Ekvádor),
3. přesuny pěstování nelegálních plodin,
4. poškození životního prostředí a další (Hirst et al 2004: 139).

Na základě těchto hrozeb by se státy měly snažit posílit dohled na hranicích a také vzájemnou komunikaci mezi vojsky. Podpořením socioekonomického rozvoje pohraničních oblastí, zlepšováním infrastruktury i navyšováním humanitární pomoci lze zhoršit výchozí podmínky pro guerilly a „*paramilitares*“, kteří zde chtějí rozšiřovat svůj vliv. Venezuela, Ekvádor, Peru, Panama, Brazílie a Kolumbie by se mezi sebou měli snažit podpořit přátelské vztahy, důvěru i předávání informací v rámci bezpečnostních témat. Společný postup by měli přijmout, i co se týče boje proti drogám a nalézt možnosti, jak dát šanci malým zemědělcům, aby pro ně pěstování koky nebylo nadále výhodnější než legální činnosti (ICG 2003: 30, 31).

Závěr

Cílem práce bylo zhodnotit dopady kolumbijského konfliktu na sousední státy. Mezi nejčastějšími problémy byly zmiňovány následující:

1. otázka drog,
2. uprchlíků
3. a životního prostředí.

Nejvíce komplikací s **uprchlíky** zaznamenává Venezuela, Ekvádor a Panama. Přílivy kolumbijských uprchlíků narušují integritu obyvatelstev sousedních zemí a posilují xenofobii a resentimenty. Občané sousedních zemí jsou také vystaveni hrozbám únosů, vražd a vydírání. Na uprchlíky musejí vlády vynakládat tolik významné a často velmi postrádané finance. V případě Ekvádoru, který má hostit až 97 % uprchlých Kolumbijců, zvyšuje tento nedostatek prostředků možnost vzniku humanitární krize.

Tranzitní zemí pro **drogy** se dnes staly všechny sousední země. Kokain je odtud vyvážen nejčastěji do USA, Evropy a Západní Afriky. Obchod s drogami taktéž posiluje další kriminální aktivity jako obchod s chemikáliemi potřebnými na výrobu kokainu či se zbraněmi. Problematika **životního prostředí** je úzce navázána na pěstování koky. Kolumbie k její eradikaci využívá herbicidů, které mají znečišťovat půdu, vodu, vzduch a mají poškozovat lidské zdraví. Sousední země si na používání glyfosátů stěžují a nejdále zašel Ekvádor, který na Kolumbii podal stížnost i u Mezinárodního soudního dvora.

Okolní kolumbijské státy jsou taktéž postaveny před bezpečnostní riziko. Na jejich území se přesouvají kriminální aktivity jako obchod s drogami, zbraněmi, chemikáliemi, dalšími nelegálními produkty i praní špinavých peněz. Staly se oblastí pro útěk, operace i aktivity guerillových a paramilitárních skupin. Ruku v ruce s tímto jde hrozba navyšování zbrojení, ke které konflikt dává velmi dobrý důvod.

Avšak za vše výše zmíněné není odpovědná pouze Kolumbie. V sousedních státech sice negativně působí vliv kolumbijského konfliktu, ale jeho dopady se za hranicemi spojují s vnitřními krizemi. Samozřejmě, že kolumbijský konflikt ovlivňuje již tak křehkou stabilitu v regionu, ale snažit se ukázat na viníka prstem ničemu nepomůže. Dnes již i Venezuela, Ekvádor, Brazílie, Peru a Panama musejí přijmout jasná stanoviska, jak se ke konfliktu postaví. Snad se již brzy ukáže, že respekt vůči principu suverenity a nevměšování se, není nutné dodržovat za každou cenu a že se někdy vyplatí ho omezit. Region by se totiž měl sjednotit a začít řešit problémy společně. Tohoto vývoje se však asi brzy nedočkáme. Těmto postupům musí pomoci i regionální organizace, které ale doposud

nedosáhly hmatatelných výsledků, ačkoli OAS a Skupina Rio velice dobře zareagovali při diplomatické roztržce mezi Kolumbií, Ekvádorem a Venezuelou a přispěli tak k jejímu uklidnění. Pokud státy chtějí v regionu mír a stabilitu, měly by se pokusit najít společný postup. Mohou využít již delší dobu existující sousedské mechanismy, zasednout ke kulatému stolu a přednést své představy řešení. Posilovat spolupráci mohou také v rámci jiných témat než těch přímo spojených s konfliktem. Projekty mohou být otevírány v rámci boje proti rostoucí kriminalitě (ať mezinárodní či domácí), v rámci snahy zlepšit životní prostředí i životní podmínky obyvatel nebo v rámci podněcování obchodu a styků mezi obyvateli.

Pokud Kolumbie chce začít spolupracovat, musí uznat svou slabou přítomnost v pohraničních oblastech a informovat své sousedy o obranných a bezpečnostních politikách. Sousední země na druhé straně musejí uznat, že jejich problémy jsou ovlivněny i vnitrostátní situací, jejich nepřítomností a slabou pozicí v pohraničí. (Hirst et al 2004: 77). Státům chybí společný postup pro udržitelný rozvoj oblasti a možnosti předejít, kontrolovat, mírnit a kompenzovat dopady na životní prostředí. Musejí si uvědomit, že hranice je prostor, kde dochází k interakci obou částí (Hirst et al 2004: 78) a je k ní nutno takto přistupovat.

Seznam použitých zdrojů

Části monografií

- [1] NĚMEC, Jan. *Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha : Oeconomica, 2006. Kolumbie, s. 158-186. ISBN 80-86898-33-4.
- [2] EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha : Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006. 303 s. ISBN 80-7278-326-2.
- [3] WAISOVÁ, Šárka. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 2. rozšířené vydání. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích, s. 136-139. ISBN 80-86898-33-4.

E-monografie

- [4] Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Refugiados, ACNUR. *El perfil de la población colombiana con necesidad de protección internacional* [online]. Primera edición. Venezuela. 2008 [cit. 2010-04-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.acnur.org/biblioteca/pdf/6953.pdf>>. ISBN 978-980-7247-00-9.
- [5] CARDOZO, Elsa. *Ingovernabilidad e inseguridad en la región andina : La crisis Colombia-Ecuador-Venezuela y los retos a la seguridad cooperativa* [online]. Caracas : ILDIS (Ed), Diciembre 2008 [cit. 2010-04-27]. 17 s. Dostupné z WWW: <<http://www.ildis.org.ve/website/administrador/uploads/DocumentoElsacardozofinal.pdf>>.
- [6] CASTILLA, Camilo Echandía, et al. *Dimensiones Territoriales de la Guerra y la Paz*. Primera edición. Bogotá : Universidad Nacional de Colombia, 2004 [cit. 2010-04-14]. El conflicto armado colombiano y su expresión territorial: presencia de los actores, s. 145-211. Dostupné z WWW: <<http://www.digital.unal.edu.co/dspace/bitstream/10245/977/5/04CAPI03.pdf>>. ISBN 958-701-416-2.
- [7] CRAGIN, Kim; HOFFMAN, Bruce. *Arms Trafficking and Colombia*. RAND, 2003 [cit. 2010-04-14]. 81 s. Dostupné z WWW: <http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/2005/MR1468.pdf>. ISBN 0-8330-3144-9.
- [8] GENTLEMAN, Judith. *The Regional Security Crisis in the Andes : Patterns of State Response* [online]. June 01, 2001 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/PUB21.pdf>>. ISBN 1-58487-058-3.
- [9] HIRST, Mónica, et al. *Dimensiones Territoriales de la Guerra y la Paz*. Primera edición. Bogotá : Universidad Nacional de Colombia, 2004 [cit. 2010-04-14]. Conflicto colombiano: ¿la amenaza regional?, s. 57-143. Dostupné z WWW: <<http://www.digital.unal.edu.co/dspace/bitstream/10245/977/4/03CAPI02.pdf>>. ISBN 958-701-416-2.
- [10] MARCELLA, Gabriel. *War without Borders : The Colombia-Ecuador Crisis of 2008* [online]. 2008 [cit. 2010-04-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf&AD=ADA491603>>. ISBN 9781584873723.
- [11] MILLETT, Richard L.. *Colombia's conflict: The spillover effect on wider war*. 2002 [cit. 2010-04-14]. 48 s. Dostupné z WWW: <<http://www.google.com/books?id=rB7y6kxpkMC&printsec=frontcover&hl=cs&>

- source=gbv_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false>. ISBN 1-58487-105-9.
- [12] SÁNCHEZ, Juan Carlos. *Orfeo en el infierno : una agenda de política exterior ecuatoriana*. Bonilla, Adrián. 1ª. edición. Quito, Ecuador : FLACSO - Sede Ecuador, 2002. Proyecto de agenda de política exterior: Ecuador - Colombia, s. 65-136. Dostupné z WWW: <<http://www.flacsoandes.org/biblio/catalog/resGet.php?resId=35297>>. ISBN 997867071-8.
- [13] SANJUÁN, Ana María. *Aproximación a la Agenda de Seguridad de Venezuela* [online]. [s.l.] : [s.n.], 2004 [cit. 2010-04-14]. 36 s. Dostupné z WWW: <<http://library.fes.de/pdf-files/bueros/caracas/03837.pdf>>.
- [14] United Nations. *World Drug Report* [online]. 2009 [cit. 2010-03-27]. Dostupné z WWW: <http://www.unodc.org/documents/wdr/WDR_2009/WDR2009_eng_web.pdf>. ISBN 978-92-1-148240-9.
- [15] VARGAS, Ricardo. *Guerra Sociedad y Medio Ambiente* [online]. Bogotá : Fescol, 2004 [cit. 2010-04-17]. Fumigaciones y política de drogas en Colombia: ¿fin del círculo vicioso o un fracaso estratégico?, s. 545 . Dostupné z WWW: <<http://library.fes.de/pdf-files/bueros/kolumbien/01993/09.pdf>>. ISBN 958-8101-17-4.

Části e-monografií

- [16] DWAN, Renata; HOLMQVIST, Caroline. *Sipri Yearbook 2005* [online]. Oxford University Press, July 2005 [cit. 2010-04-13]. Major armed conflicts, s. 83-120. Dostupné z WWW: <<http://www.sipri.org/yearbook/2005/files/SIPRIYB0502.pdf>>. ISBN 978-0-19-928401-6.
- [17] RAMÍREZ, Socorro; CADENAS, José María. *Colombia-Venezuela : retos de la convivencia* [online]. Primera edición. Bogotá : abril, 2006 [cit. 2010-05-15]. s. 100-101. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/books?id=k4jGZHZTesIC&printsec=frontcover&dq=colombia-venezuela:+retos+de+la+convivencia&hl=cs&cd=1#v=onepage&q&f=false>>. ISBN 958-701-659-9.
- [18] STEPANOVA, Ekaterina. *SIPRI Yearbook 2009 : Armaments, Disarmament and International Security* [online]. Oxford University Press, June 2009 [cit. 2010-03-03]. Trends in armed conflicts: one-sided violence against civilians, s.61-68. Dostupné z WWW: <<http://www.sipri.org/yearbook/2009/files/SIPRIYB0902.pdf>>. ISBN 978-0-19-956606-8.
- [19] Human Rights Watch. *World Report* [online]. 2010 [cit. 2010-03-08]. Colombia, s. 212-217 . Dostupné z WWW: <<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/wr2010.pdf>>. ISBN -13:978-1-58322-897-5.

Elektronické články

- [20] ANDRADE A., Pablo. Percepciones hemisféricas sobre la crisis colombiana: el caso de Ecuador. *Colombia Internacional* [online]. Julio - Diciembre 2004, número 060, [cit. 2010-04-06]. s. 74-97. Dostupný z WWW:

- <http://colombiainternacional.uniandes.edu.co/datos/pdf/descargar.php?f=../data/Col_Int_No.60/04_Rev_60.pdf>. ISSN 1960-6004.
- [21] GODINHO, Luiz Fernando. Colombianos buscan la seguridad en zonas fronterizas de Brasil. *REFVIEW (ACNUR)* [online]. Octubre 2006, 4, [cit. 2010-05-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.acnur.org/biblioteca/pdf/4783.pdf>>.
- [22] GONZÁLEZ, Fernán. *The Colombian conflict in historical perspective* [online]. 2004 [cit. 2010-01-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.c-r.org/our-work/accord/colombia/historical-perspective.php>>.
- [23] KORNBLITH, Miriam. Percepciones venezolanas sobre la crisis de Colombia. *Colombia Internacional* [online]. Julio - Diciembre 2004, número 060, [cit. 2010-04-06]. s. 124-153. Dostupný z WWW: <http://colombiainternacional.uniandes.edu.co/datos/pdf/descargar.php?f=../data/Col_Int_No.60/06_Rev_60.pdf>. ISSN 1960-6004.
- [24] MARKEY, Patrick. Colombian army chief resigns after killings probe. *Reuters* [online]. 2008, [cit. 2010-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.reuters.com/article/idUSTRE4A37DP20081104>>.
- [25] MOREANO URIGÜEN, Hernán. Las implicaciones del conflicto interno colombiano para las fronteras de Ecuador, Perú, Brasil y Venezuela, 2000-2005. *Iconos. Revista de Ciencias Sociales* [online]. 2006 [cit. 2010-01-03], s. 161-170. Dostupný z WWW: <<http://redalyc.uaemex.mx/redalyc/pdf/509/50902413.pdf>>. ISSN 13901249.
- [26] POUSSA, Carla. Crisis Colombiana: Una perspectiva panameña. *Colombia Internacional* [online]. Julio - Diciembre 2004, número 060, [cit. 2010-05-01]. s. 188-207. Dostupný z WWW: <http://colombiainternacional.uniandes.edu.co/datos/pdf/descargar.php?f=../data/Col_Int_No.60/09_Rev_60.pdf>. ISSN 1960-6004.
- [27] RAMÍREZ, Socorro. Colombia y sus vecinos. *Nueva Sociedad* [online]. Julio / Agosto 2004, N° 192, [cit. 2010-04-06]. Dostupný z WWW: <http://www.nuso.org/upload/articulos/3214_1.pdf>.
- [28] ROJAS PÉREZ, Isaías. La crisis colombiana y Perú. *Colombia Internacional* [online]. Julio - Diciembre 2004, 060, [cit. 2010-04-26]. s. 98-123. Dostupný z WWW: <http://colombiainternacional.uniandes.edu.co/datos/pdf/descargar.php?f=../data/Col_Int_No.60/05_Rev_60.pdf>. ISSN 1960-6004.
- [29] TICKNER, Arlene B.. La securitización de la crisis colombiana: bases conceptuales y tendencias generales. *Colombia Internacional* [online]. Julio - Diciembre 2004, número 060, [cit. 2010-05-01]. s. 13-35. Dostupný z WWW: <http://colombiainternacional.uniandes.edu.co/datos/pdf/descargar.php?f=../data/Col_Int_No.60/01_Rev_60.pdf>. ISSN 1960-6004.
- [30] VÉLEZ, María Alejandra. FARC-ELN: evolución y expansión territorial. *Desarrollo y Sociedad* [online]. 03/2003, 47, [cit. 2010-03-02]. Dostupný z WWW: <http://economia.uniandes.edu.co/content/download/1234/5740/file/470cArticulo47_4.pdf>.
- [31] WALSER, Ray. The Crisis in the Andes : Ecuador, Colombia, and Venezuela. *The Heritage Foundation* [online]. May 2, 2008, No. 1080, [cit. 2010-04-06]. Dostupný z WWW: <http://s3.amazonaws.com/thf_media/2008/pdf/hl1080.pdf>.

Webové stránky

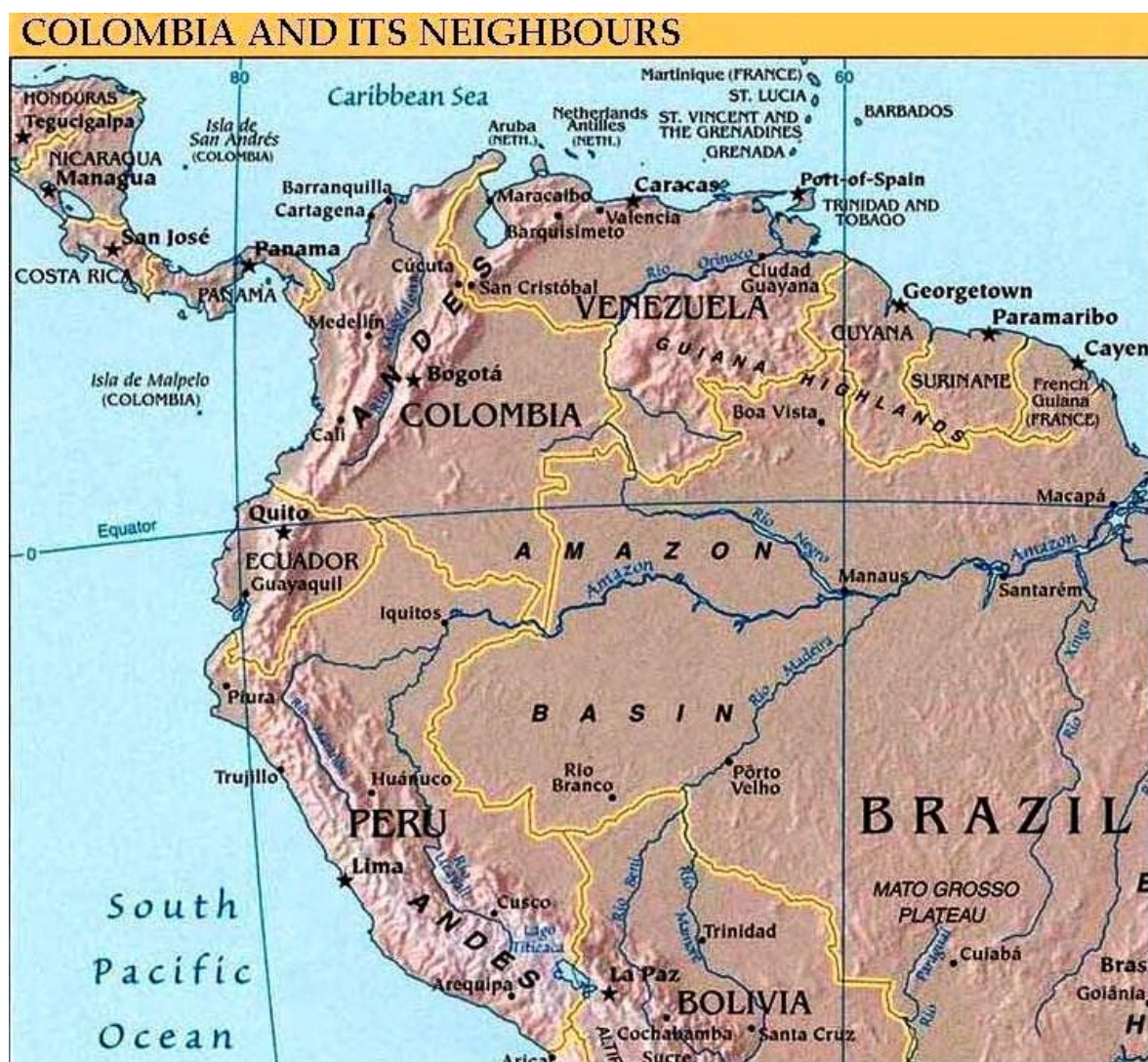
- [32] *Amnesty International USA : Action for human rights. Hope for humanity.* [online]. 21.6.2000 [cit. 2010-03-03]. Amnesty International's position on Plan Colombia; AMR 23/049/2000. Dostupné z WWW: <<http://www.amnestyusa.org/document.php?id=176E15103DA508248025691200558394>>.
- [33] INCSR. *International Narcotics Control Strategy Report : Volume I Drug and Chemical Control March 2010* [online]. Embargoed until March 1, 2010 [cit. 2010-04-30]. 660 s. Dostupné z WWW: <<http://www.state.gov/documents/organization/137411.pdf>>.
- [34] *International Court of Justice* [online]. 00 [cit. 2010-05-15]. Cases. Dostupné z WWW: <<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=1&code=ecol&case=138&k=ee>>.
- [35] International Crisis Group. *Colombia : Perspectivas de paz con el ELN* [online]. 4 de octubre de 2002 [cit. 2010-04-09]. 44 s. Dostupné z WWW: <http://www.google.cz/url?sa=t&source=web&ct=res&cd=1&ved=0CBUQFjAA&url=http%3A%2F%2Fse1.isn.ch%2Fserviceengine%2FFiles%2FISN%2F27312%2Fpublicationdocument_singledocument%2F6F200E11-FA0D-4927-A930-80809935FED0%2Fes%2F002_colombia_sp.pdf&rct=j&q=%22Colombia+%3A+Perspectivas+de+paz+con+el+ELN%22&ei=yt_vS6-qClnOPHn3eYH&usg=AFQjCNGRIYGLaR-aMIDknehWfIy_xTSXhw>.
- [36] International Crisis Group. *Colombia y sus vecinos : Los tentáculos de la inestabilidad* [online]. 8 de abril del 2003 [cit. 2010-04-29]. 43 s. Dostupné z WWW: <<http://www.colombiun.org/conflictointernocolombia/040803-Informe%20ICG.pdf>>.
- [37] MICSIE. *Ministerio Coordinador de Seguridad* [online]. 2008 [cit. 2010-05-16]. Seguridad y Plan Ecuador . Dostupné z WWW: <http://www.micsie.gov.ec/pdf/agenda_seguridad/plan_ecuador.pdf>.
- [38] *Plan Ecuador* [online]. 9 [cit. 2010-05-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.planecuador.gov.ec/pages/index.php>>.
- [39] STEVENSON, Sharon. *Newsweek* [online]. Jan 21, 2002 [cit. 2010-04-26]. The Farc's Fifth Column. Dostupné z WWW: <<http://www.newsweek.com/id/63605>>.
- [40] *UNHCR (1) : The UN Refugee Agency* [online]. 30 April 2007 [cit. 2010-04-17]. 2005 UNHCR Statistical Yearbook Country Data Sheet - Venezuela. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.org/4641bed20.html>>.
- [41] *UNHCR (2) : The UN Refugee Agency* [online]. 21 December 2005 [cit. 2010-04-18]. Colombia Venezuela Border. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.org/4416880f0.html>>.
- [42] *UNHCR (3) : The UN Refugee Agency* [online]. 30 April 2007 [cit. 2010-04-17]. 2005 UNHCR Statistical Yearbook Country Data Sheet - Ecuador. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.org/464183780.html>>.
- [43] *UNHCR (4) : The Refugee Agency* [online]. 2010 [cit. 2010-04-29]. Global Appeal 2010-2011: Ecuador. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.org/4b0518a39.pdf>>.
- [44] *UNHCR (5) : The Refugee Agency* [online]. 9 January 2006 [cit. 2010-04-29]. Colombia - Ecuador Border. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.org/44103bee0.html>>.
- [45] *UNHCR (6) : The UN Refugee Agency* [online]. 30 April 2007 [cit. 2010-04-17]. 2005 UNHCR Statistical Yearbook Country Data Sheet - Brazil. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.org/464183690.html>>.

- [46] *UNHCR (7) : The UN Refugee Agency* [online]. 30 April 2007 [cit. 2010-05-01]. 2005 UNHCR Statistical Yearbook Country Data Sheet - Peru. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.org/4641beb80.html>>.
- [47] *UNHCR (8) : The UN Refugee Agency* [online]. 30 April 2007 [cit. 2010-05-01]. 2005 UNHCR Statistical Yearbook Country Data Sheet - Panama. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.org/4641beb70.html>>.
- [48] *UNHCR (9) : The UN Refugee Agency* [online]. 26 August 2005 [cit. 2010-05-01]. Colombia-Panama Border. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr.org/441688010.html>>.
- [49] *UNODC : United Nations Office on Drug and Crime* [online]. Septiembre 2009 [cit. 2010-05-15]. Ecuador : Monitoreo de cultivos de coca. Dostupné z WWW: <http://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/ecu_repo.pdf>.
- [50] VEILETTE, Connie. *CRS Report for Congress. Plan Colombia: A Progress Report* [online]. Updated 22nd June 2005 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL32774.pdf>>.

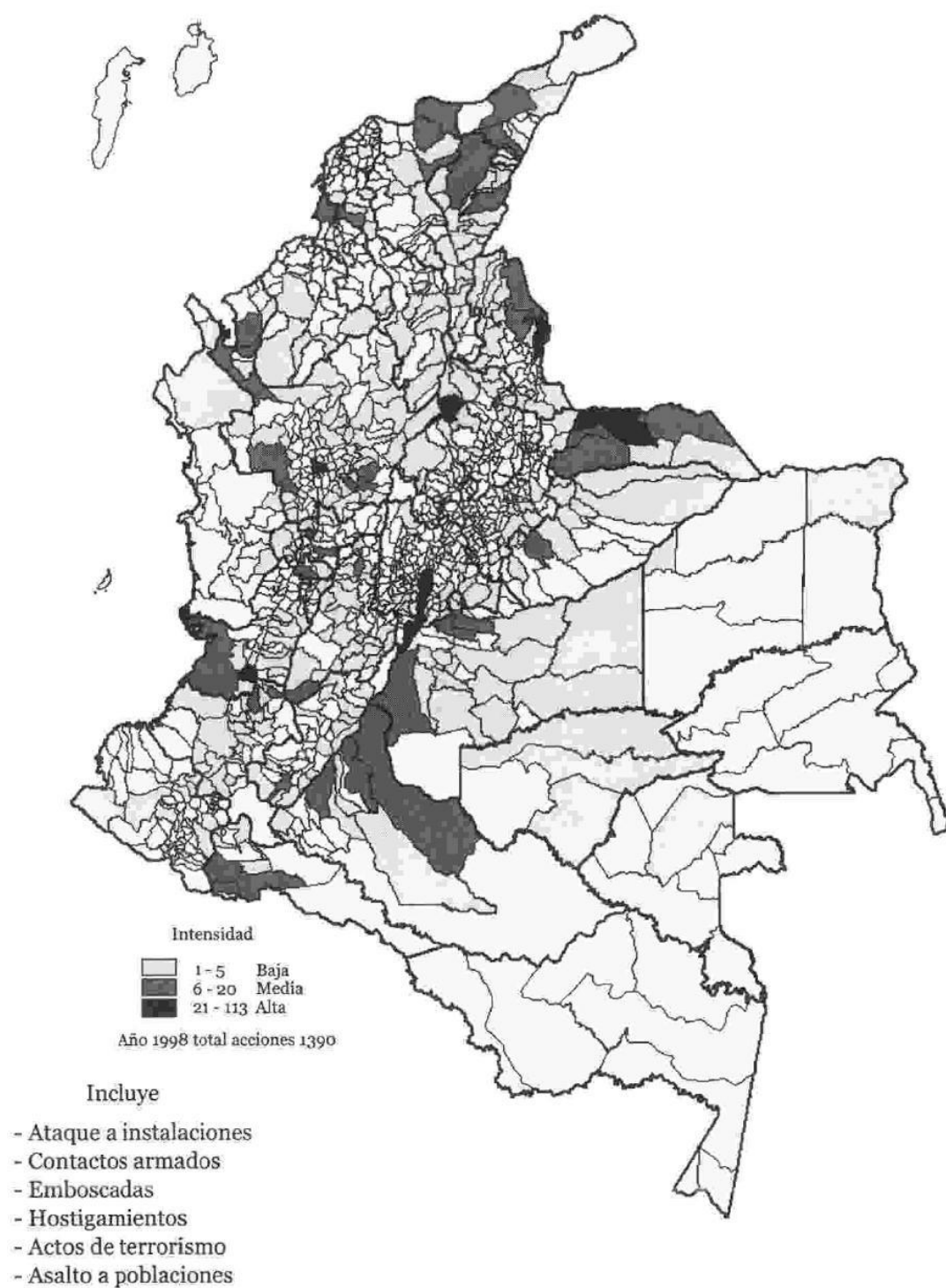
Přílohy

Příloha č. 1: Mapa regionu.....	44
Příloha č. 2: Mapa Intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 1998	45
Příloha č. 3: Mapa intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 1999.....	46
Příloha č. 4: Mapa intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 2000.....	47
Příloha č. 5: Mapy intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 2001.....	48
Příloha č. 6: Mapa intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 2002.....	49
Příloha č. 7: Mapa intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 2003.....	50
Příloha č. 8: Pohyb obyvatelstva na kolumbijsko-venezuelské hranici.....	51
Příloha č. 9: Pohyb obyvatelstva na kolumbijsko-ekvádorské hranici	52
Příloha č. 10: Pohyb obyvatelstva na kolumbijsko-panamské hranici	53
Příloha č. 11: Tabulka množství eradikace koky (ha)	54

Příloha č. 1: Mapa regionu (ICG 2003: 33)

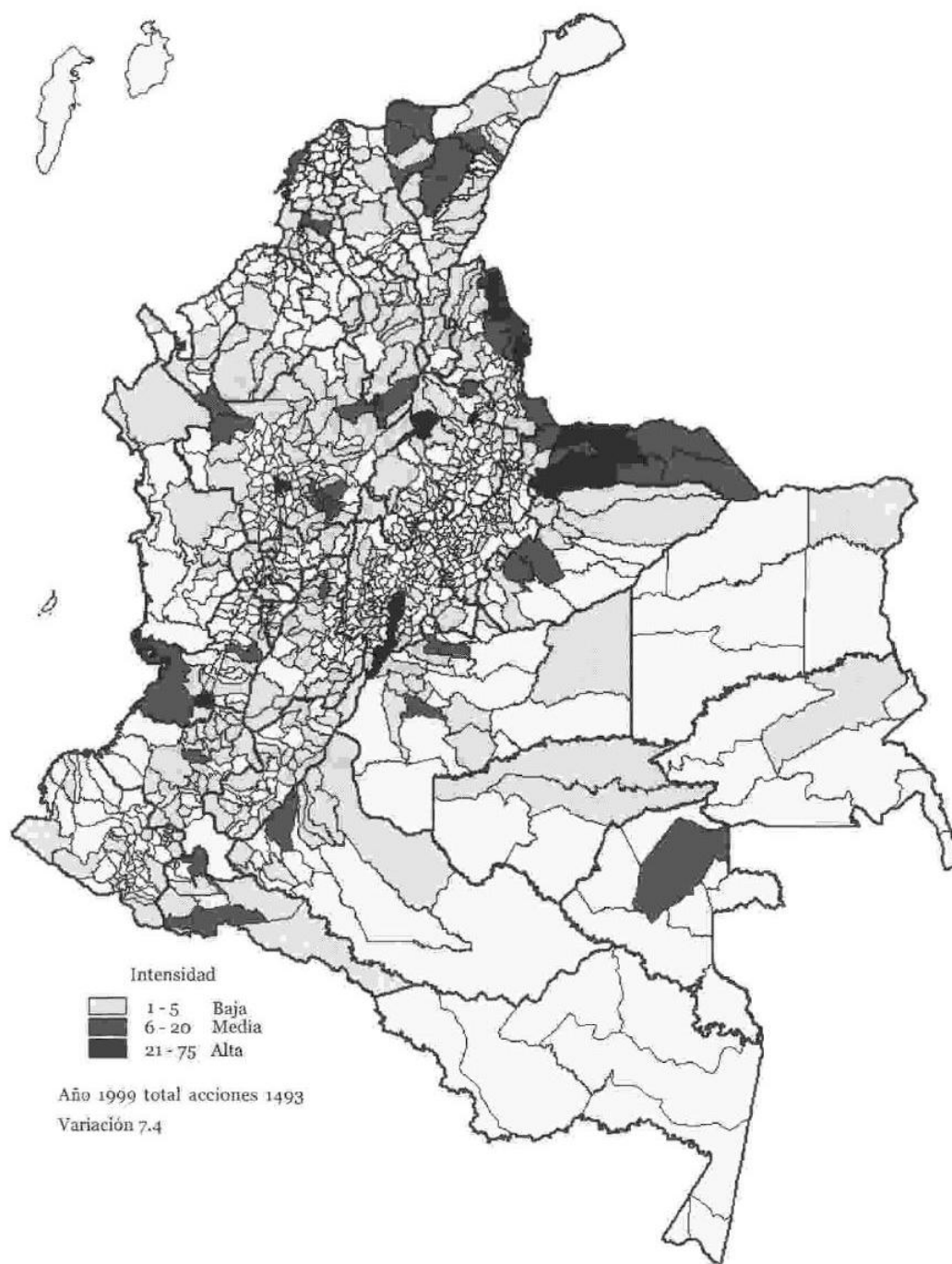

Príloha č. 2: Mapa Intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 1998 (Castilla 2004: 168)

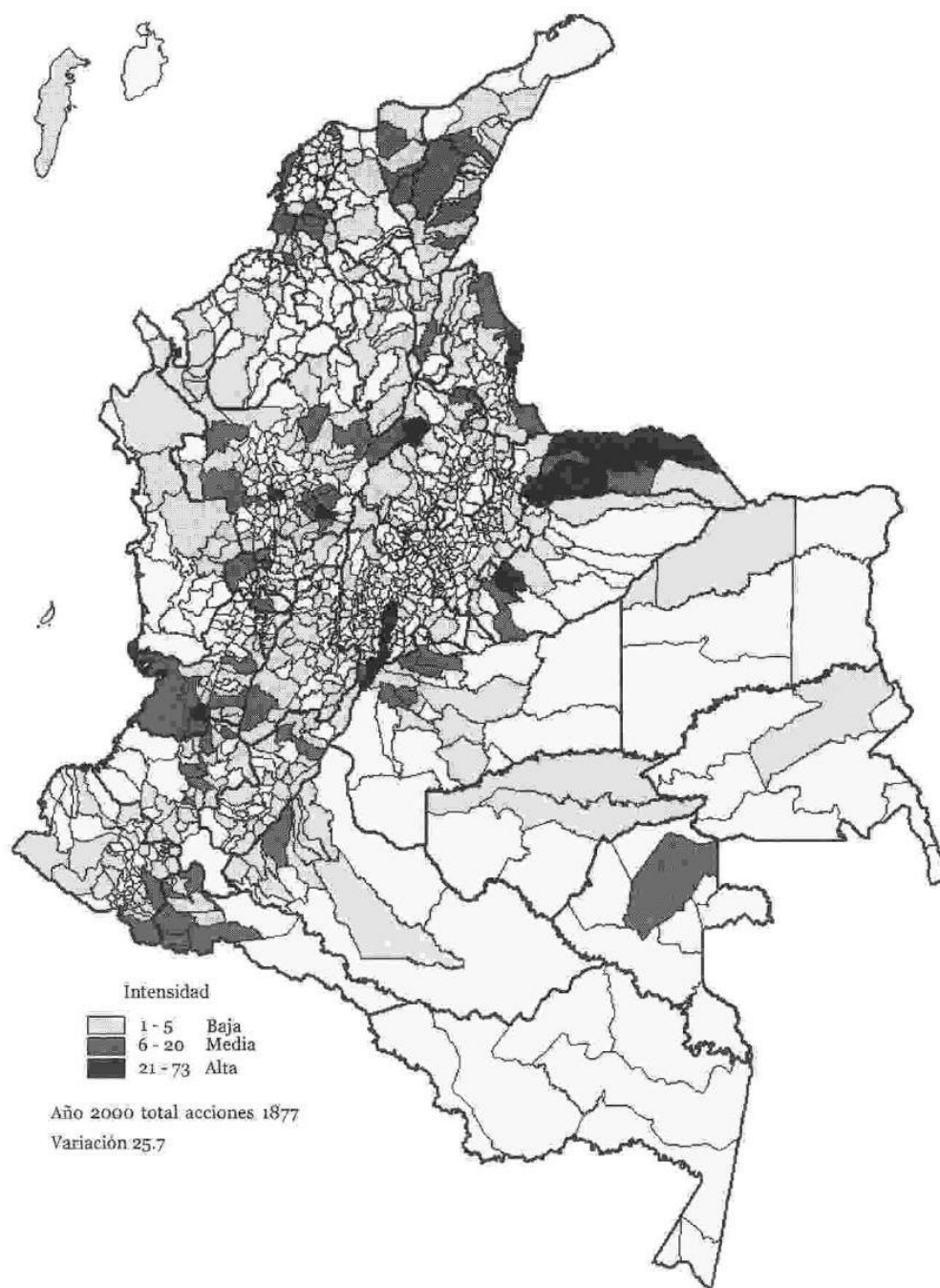
Fuente: Boletines de Orden Público Diarios del DAS, Procesado y georreferenciado por el observatorio del programa presidencial para los DDHH y DIH, Vicepresidencia de la República, cartografía Dane.

Príloha č. 3: Mapa intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 1999 (Castilla 2004: 172)

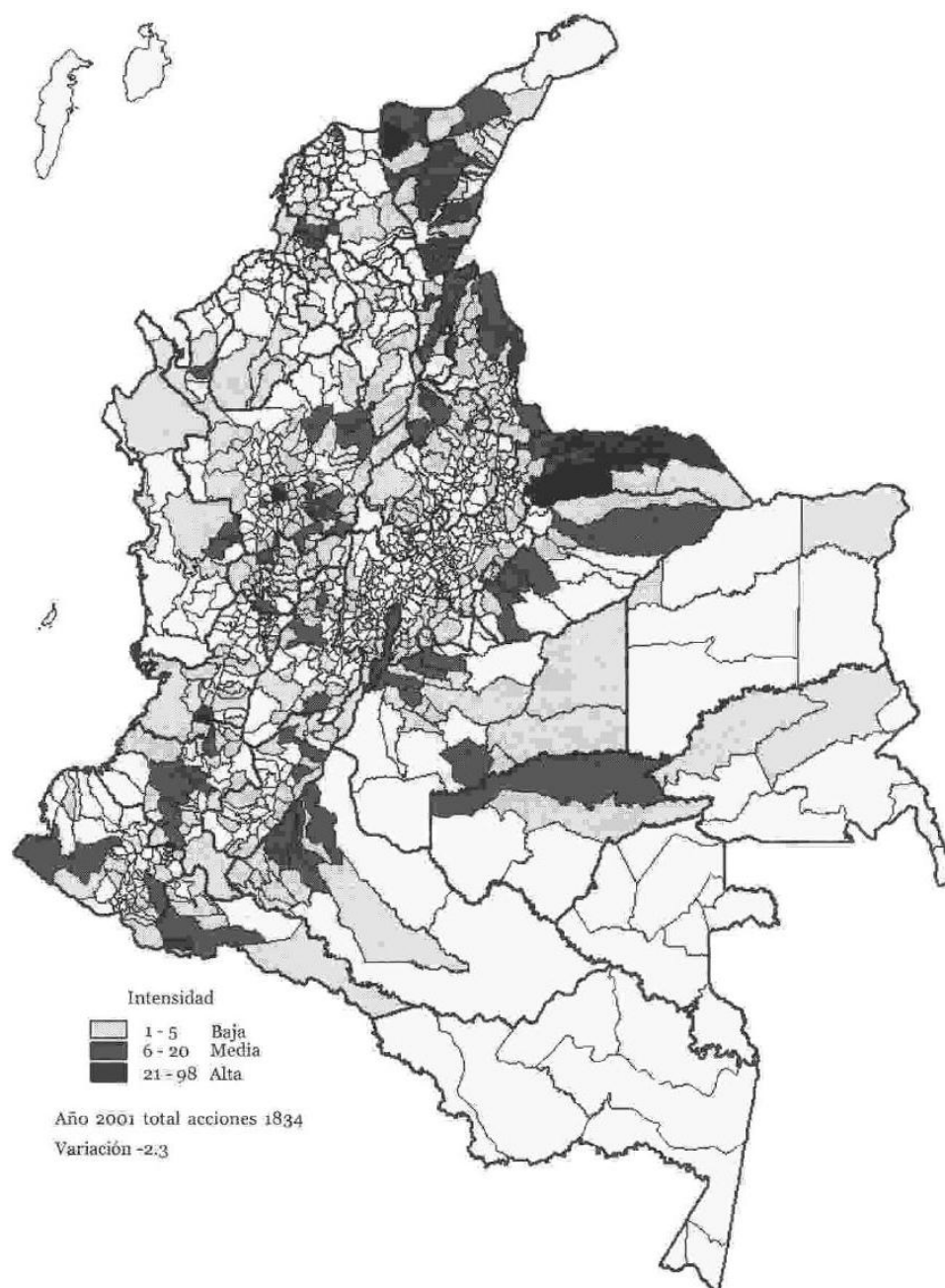
Fuente: Boletines de Orden Público Diarios del DAS, Procesado y georreferenciado por el observatorio del programa presidencial para los DDHH y DIH, Vicepresidencia de la República, cartografía Dane.

Příloha č. 4: Mapa intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 2000 (Castilla 2004: 174)

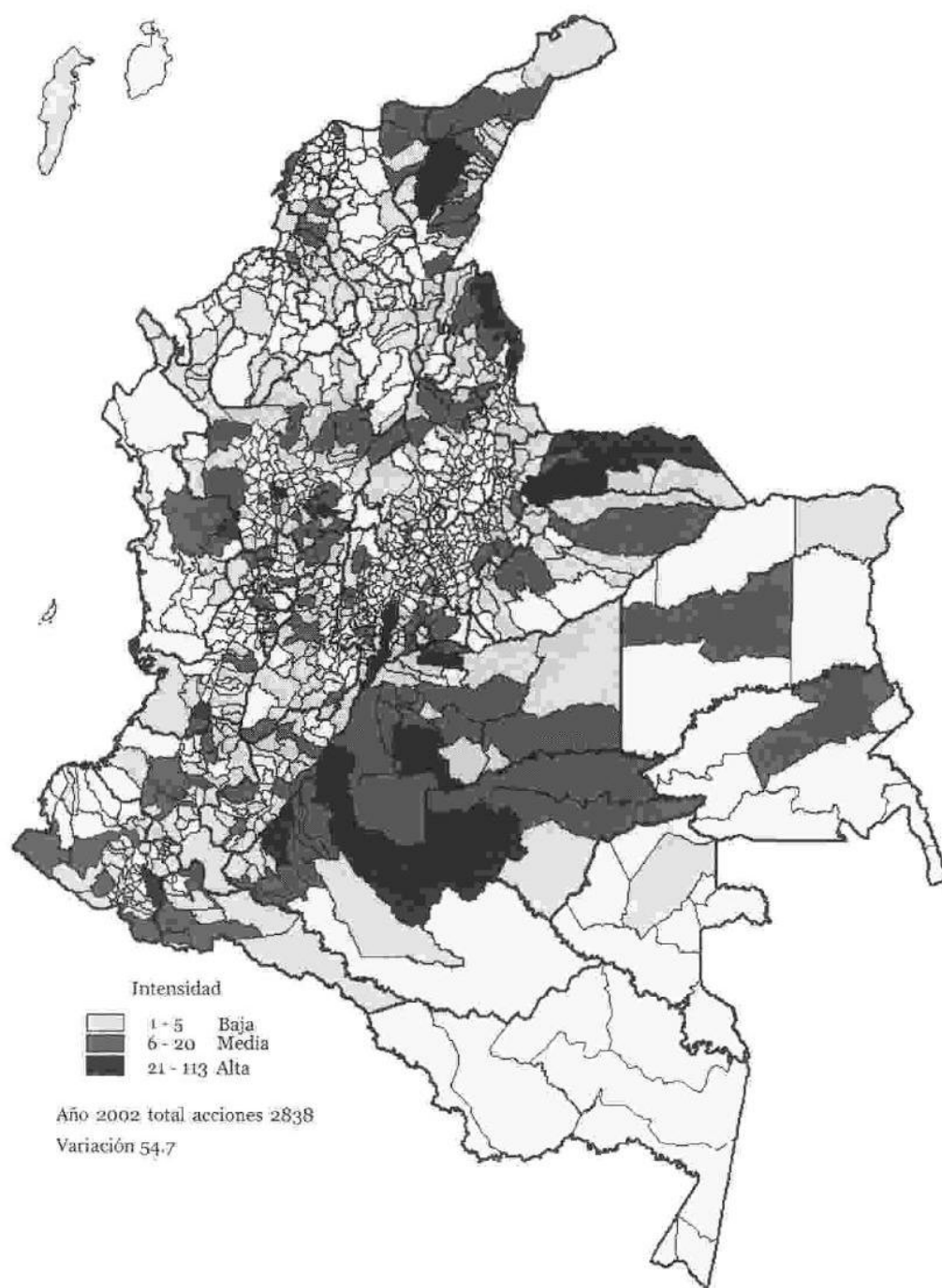
Fuente: Boletines de Orden Público Diarios del DAS, Procesado y georreferenciado por el Observatorio del programa presidencial para los DDHH y DIH, Vicepresidencia de la República, cartografía Dane.

Příloha č. 5: Mapy intenzita ozbrojeného konfliktu v roce 2001 (Castilla 2004: 175)

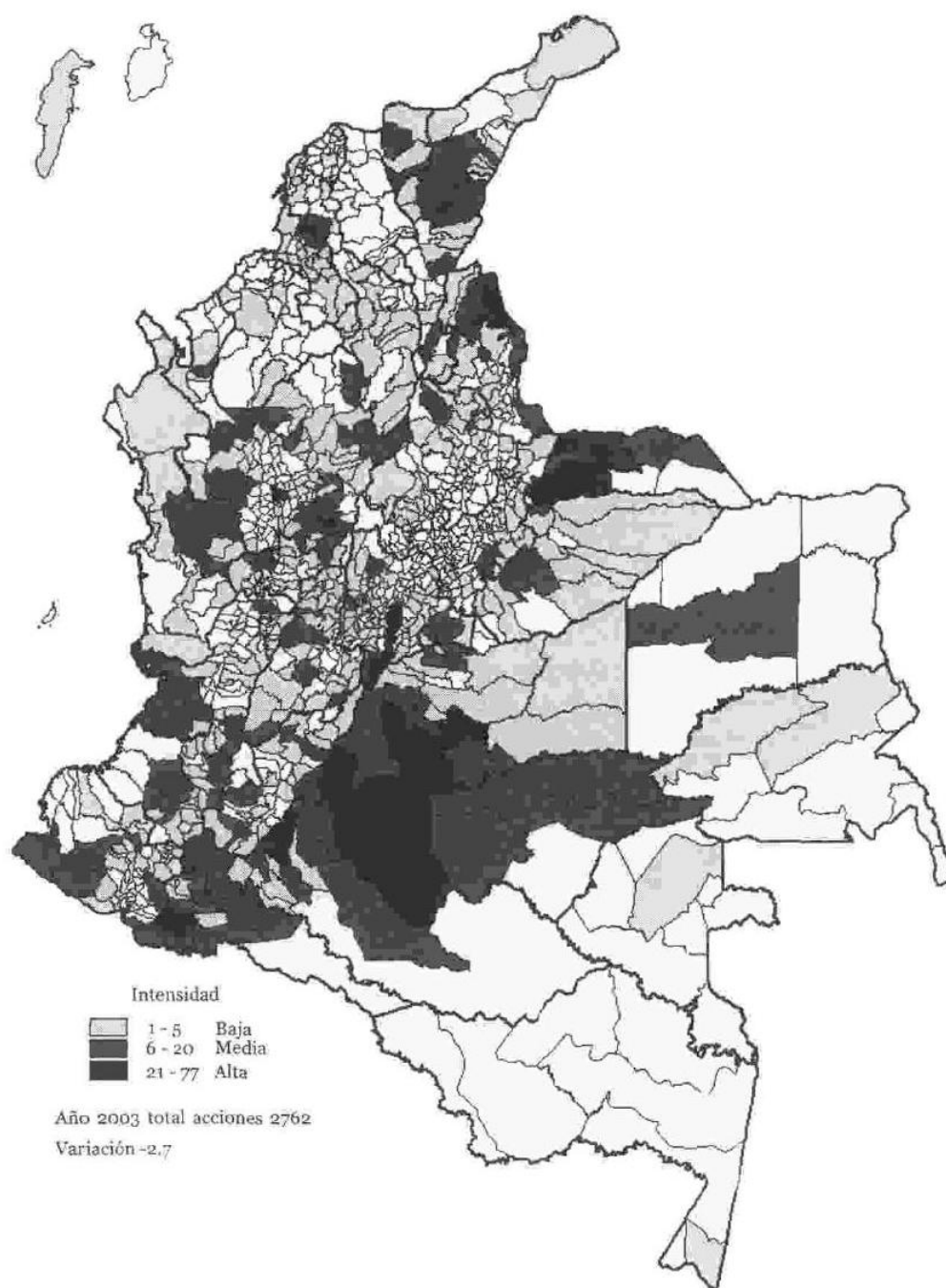
Fuente: Boletines de Orden Público Diarios del DAS, Procesado y georreferenciado por el Observatorio del programa presidencial para los DDHH y DIH, Vicepresidencia de la República, cartografía Dane.

Příloha č. 6: Mapa intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 2002 (Castilla 2004: 176)

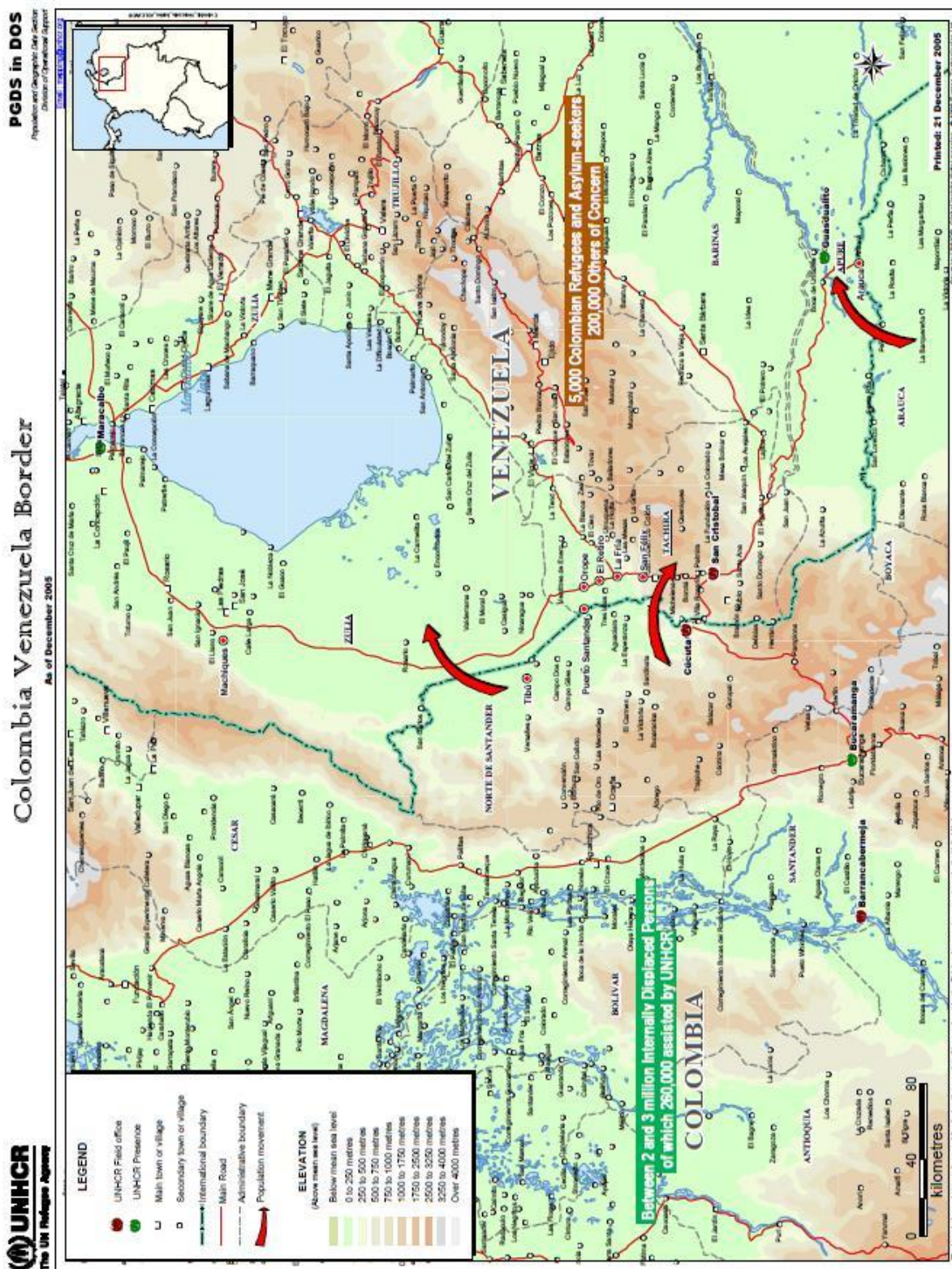

Fuente: Boletines de Orden Público Diarios del DAS, Procesado y georreferenciado por el Observatorio del programa presidencial para los DDHH y DIH, Vicepresidencia de la República, cartografía Dane.

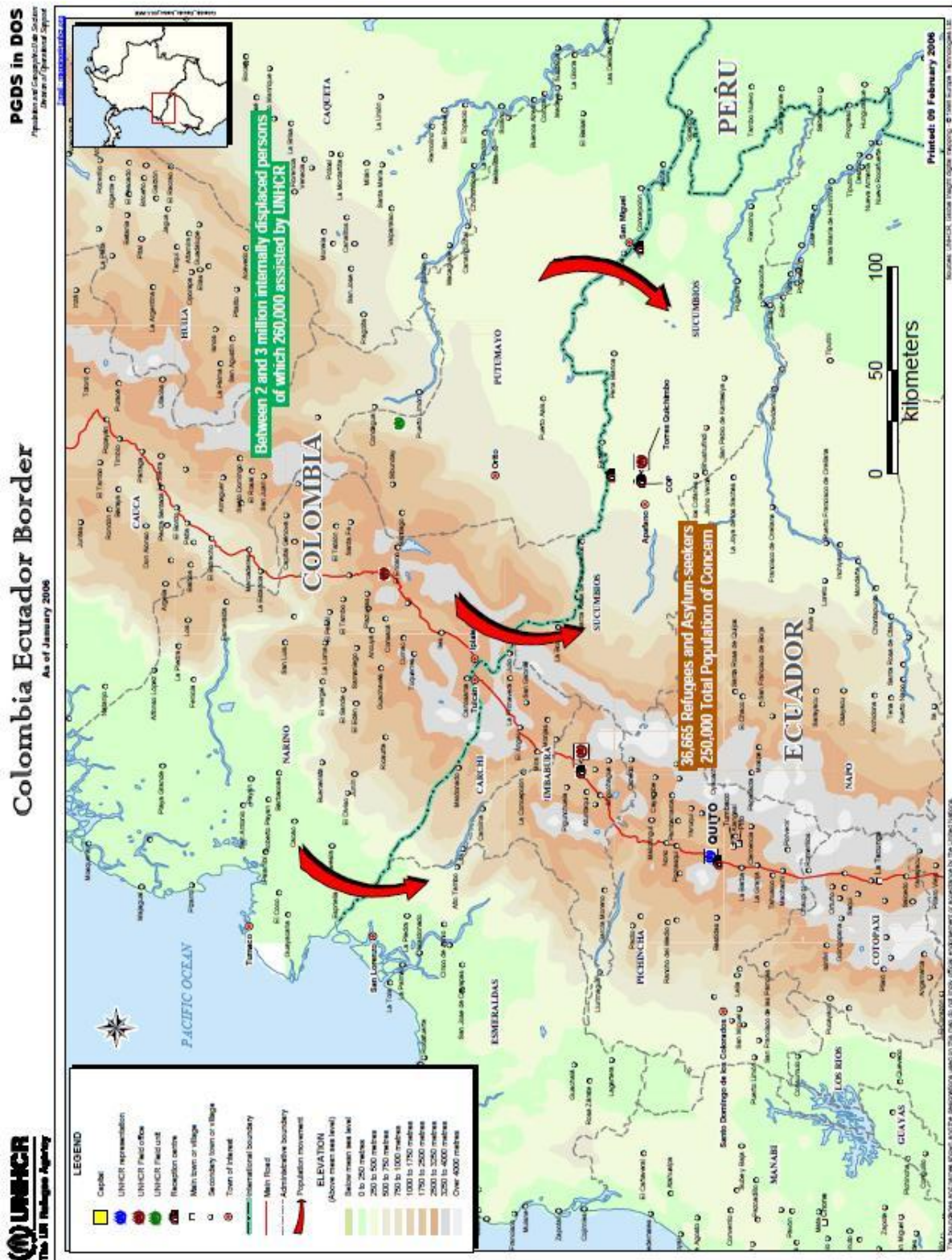
Příloha č. 7: Mapa intenzity ozbrojeného konfliktu v roce 2003 (Castilla 2004: 177)

Fuente: Boletines de Orden Público Diarios del DAS, Procesado y georreferenciado por el Observatorio del programa presidencial para los DDHH y DIH, Vicepresidencia de la República, cartografía Dane.

Príloha č. 9: Pohyb obyvateľstva na kolumbijsko-ekvádorské hranici (UNHCR (5) 2006)

Príloha č. 10: Pohyb obyvateľstva na kolumbijsko-panamské hranici (UNHCR (9) 2007)

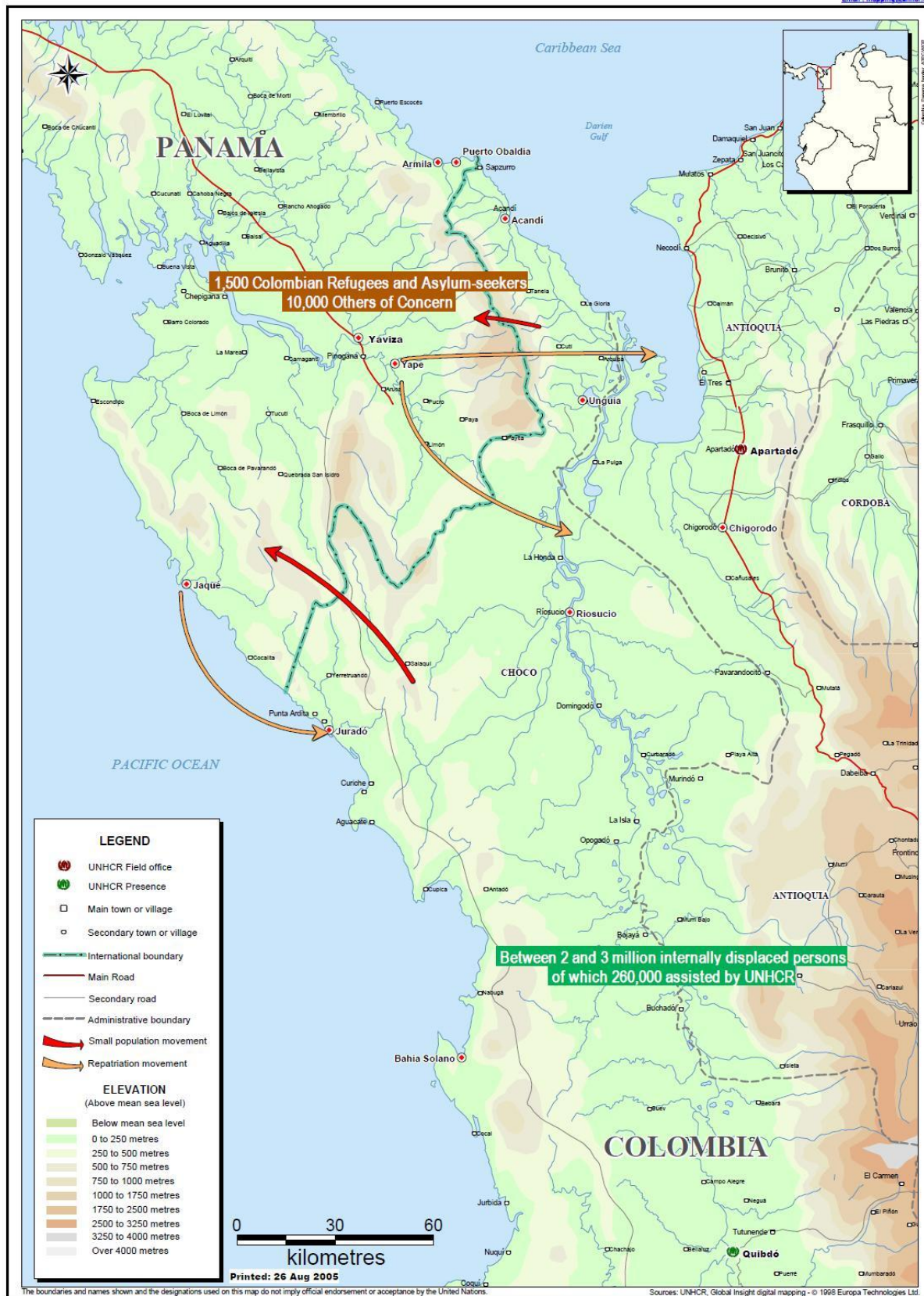

Colombia Panama Border

As of April 2005

PGDS in DOS

Population and Geographic Data Section
Division of Operational Support
Email: mapping@unhcr.org

Příloha č. 11: Tabulka množství eradikace koky (ha) (UNWDR 2009: 66)

Table 7: Reported eradication of coca bush (ha), 1994-2008

Sources: Bolivia (Plurinational State of)/Colombia/Peru/Venezuela (Bolivarian Republic of): as reported by the respective Government. Ecuador: Comisión Interamericana para el Control del Abuso de Drogas (CICAD); US Department of State: *International Narcotics Control Strategy Report*.

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bolivia	manual	1,100	5,493	7,512	7,000	11,620	15,353	7,653	9,395	11,839	10,089	8,437	6,073	5,070	6,269	5,484
Colombia	manual	1,033	1,487	4,057	2,262	3,126	1,046	3,495	1,745	2,762	4,219	6,234	31,980	43,051	66,805	95,634
	aerial spraying	3,871	23,915	18,519	41,861	66,029	43,112	58,073	94,153	130,364	132,817	136,552	138,775	172,026	153,134	133,496
Peru	manual			1,259	3,462	7,834	14,733	6,208	6,436	7,134	11,312	10,399	12,237	12,688	12,072	10,143
Ecuador	manual											4	18	9	36	10
Venezuela	manual	44	181	18	0	0	0	38	47	0	0	118	40	0	0	0